

UCHWAŁA NR 8044/23
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

z dnia 2 listopada 2023 roku

w sprawie przyjęcia dokumentu, pn.: „Zasady zamykania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020”

Na podstawie art. 41 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094 z późn. zm.), art. 25 pkt 1 oraz art. 26 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2022 r. poz. 2094 z późn. zm.), art. 65 ust 2 oraz art. 141 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, uchwała się co następuje:

§ 1

Przyjmuje się dokument, pn.: „Zasady zamykania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020”, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej Uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Marszałkowi Województwa Świętokrzyskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
ANDRZEJ BĘTKOWSKI

(dokument podpisano elektronicznie)

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Rzeczpospolita
Polska

WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Załącznik nr 1 do Uchwały nr 8044/23 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 02.11.2023 r.

**ZASADY ZAMYKANIA
REGIONALNEGO PROGRAMU
OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
NA LATA 2014-2020**

Listopad 2023

Spis treści

Rozdział 1. Zasady ogólne dotyczące zamknięcia Programu.....	3
1.1 Podstawy prawne.....	3
1.2 System instytucjonalny RPOWŚ 2014-2020.....	4
1.3 Terminy i dokumenty zamknięcia Programu	5
1.3.1 Termin składania dokumentów zamknięcia	5
1.3.2 Dokumenty zamknięcia.....	5
1.3.3 Okres kwalifikowalności wydatków	6
Rozdział 2. Przygotowanie do zamknięcia Programu.....	7
2.1 Możliwość wcześniejszego zamknięcia Programu	7
2.2 Częściowe zamykanie Programu.....	7
2.3 Terminy zgłaszania zmian Programu do KE.....	7
2.4 Duże projekty	8
2.5 Fazowanie projektów	8
2.6 Projekty niesfunkcjonujące.....	9
2.7 Projekty objęte postępowaniem sądowym lub administracyjnym o skutku zawieszającym.....	9
Rozdział 3. Zarządzanie finansami	10
3.1 Wniosek o płatność końcową do KE.....	10
3.2 Anulowanie zobowiązań	11
3.3 Kalkulacja salda końcowego i overbooking.....	11
Rozdział 4. Dokumenty zamknięcia – informacje szczegółowe	13
4.1 Zestawienie wydatków za ostatni rok obrachunkowy (przygotowuje Instytucja Certyfikująca)....	13
4.2 Deklaracja zarządcza oraz roczne podsumowanie (przygotowuje Instytucja Zarządzająca).....	13
Spis załączników:	17

ROZDZIAŁ 1.

ZASADY OGÓLNE DOTYCZĄCE ZAMKNIĘCIA PROGRAMU

1.1 Podstawy prawne

Zasady rozliczenia końcowego programów oraz zamykania programów określają następujące dokumenty:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320) („RWP”) – dalej *Rozporządzenie ogólne*;
- rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r. ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych – dalej *Rozporządzenie wykonawcze*;
- Zawiadomienie Komisji z dnia 14.12.2022 – Wytyczne dotyczące zamknięcia programów operacyjnych przyjętych do celów pomocy z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury oraz programów współpracy transgranicznej w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II) (2014–2020) - (2022/C 474/01) – dalej *Wytyczne dot. zamykania programów*.

1.2 System instytucjonalny RPOWŚ 2014-2020

Instytucją Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 (dalej RPOWŚ 2014-2020) jest Zarząd Województwa Świętokrzyskiego.

Zarząd Województwa Świętokrzyskiego wykonuje swoje zadania w zakresie zarządzania i wdrażania RPOWŚ 2014-2020 za pomocą odpowiednich komórek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego.

W ramach RPOWŚ 2014-2020 wyodrębniono dwie Instytucje Pośredniczące:

- 1) **IP WUP** – Instytucja Pośrednicząca Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach,
- 2) **IP ZIT** – Instytucja Pośrednicząca w ramach Instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne RPOWŚ na lata 2014-2020.

Zadania Instytucji Certyfikującej realizowane są przez Departament Kontroli i Certyfikacji w ramach IZ.

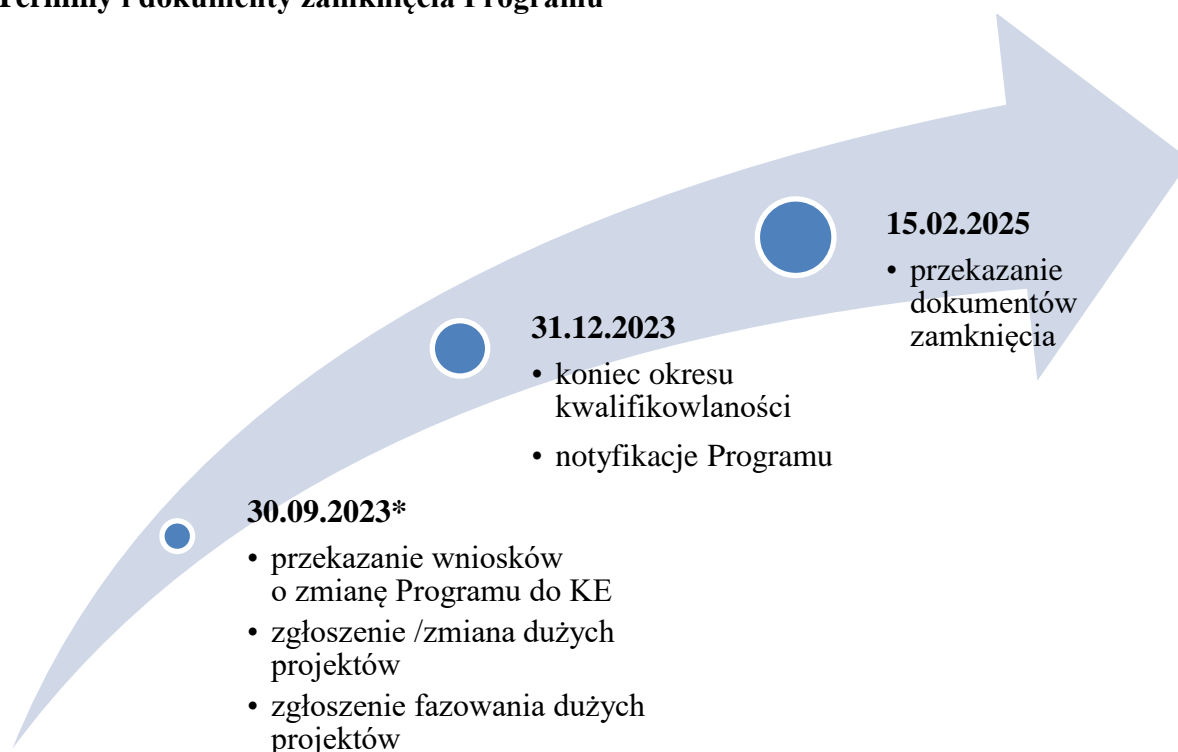
Szczegółowy podział zadań, w tym zakres delegacji zadań dla IP został określony w następujących dokumentach:

- Opis Funkcji i Procedur dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020,
- Instrukcja Wykonawcza Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Certyfikującej Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.

Instytucje Pośredniczące posiadają Instrukcje Wykonawcze Instytucji Pośredniczących, które dokładnie określają obowiązujące w danej instytucji procedury wewnętrzne oraz strukturę organizacyjną.

Dla IP WUP oraz IP ZIT Instrukcje Wykonawcze funkcjonują, jako dwa oddzielne dokumenty.

1.3 Terminy i dokumenty zamknięcia Programu

* W dn. 28.09.2023 r. IZ RPOWŚ 2014-2020 przekazała do Komisji Europejskiej modyfikację / wniosek o zmianę Programu.

W RPOWŚ 2014-2020 nie występują duże projekty.

Szczegółowy harmonogram zamykania RPOWŚ 2014-2020 zawiera załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu.

1.3.1 Termin składania dokumentów zamknięcia

15 luty 2025 r.

Termin złożenia dokumentów zamknięcia do KE (lub 1 marca 2025 r., jeżeli KE przyzna przedłużenie terminu na wniosek zainteresowanego państwa członkowskiego).

1.3.2 Dokumenty zamknięcia

Zgodnie z *Rozporządzeniem ogólnym* do dokumentów zamknięcia, należą dokumenty wskazane w art. 138, tj.:

- a) **zestawienie wydatków**, o którym mowa w art. 137 ust. 1 niniejszego rozporządzenia, za ostatni rok obrachunkowy,
- b) **deklaracja zarządcza i roczne podsumowanie**, o których mowa w art. 125 ust. 4 lit. e) akapit pierwszy niniejszego rozporządzenia za ostatni rok obrachunkowy,

- c) **opinia audytowa i sprawozdanie z kontroli**, o których mowa w art. 127 ust. 5 akapit pierwszy lit. a) oraz b) niniejszego rozporządzenia za ostatni rok obrachunkowy,
- d) oraz dokumenty wskazane w art. 141, tj.: w przypadku regionalnego programu operacyjnego - **końcowe sprawozdanie z wdrażania programu operacyjnego**.

1 lipca 2023 r. do 30 czerwca 2024 r.

Ostatni rok obrachunkowy

Jeśli któryś z dokumentów zamknięcia nie zostanie złożony w wymaganym terminie, zamknięcie programu odbędzie się na podstawie dostępnych informacji.

Niezłożenie żadnych dokumentów zamknięcia może wskazywać na poważną wadę w systemie zarządzania i kontroli programu stanowiących zagrożenie wypłaconego już wkładu Unii na rzecz programu. W takich przypadkach Komisja może zdecydować o nałożeniu korekty finansowej.

1.3.3 Okres kwalifikowalności wydatków

31 grudnia 2023 r.

Ostateczny termin kwalifikowania wydatków w ramach Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSD) w okresie programowania 2014-2020, zgodnie z art. 65 ust. 2 *Rozporządzenia ogólnego*.

Do tego terminu możliwe jest ponoszenie wydatków przez beneficjentów, o ile jest to zgodne z okresem realizacji projektu wskazanym w umowie/decyzji o dofinansowanie.

W przypadku projektów współfinansowanych ze środków EFS lub finansowanych ze środków pomocy technicznej, a w przypadku EFRR – za zgodą właściwej instytucji będącej stroną umowy (IZ lub IP), możliwe jest ponoszenie wydatków po okresie kwalifikowalności wydatków, określonym w umowie o dofinansowanie projektu pod warunkiem, że wydatki te odnoszą się do okresu realizacji projektu, zostaną poniesione do 31 grudnia 2023 r. oraz zostaną uwzględnione we wniosku o płatność końcową. W takim przypadku wydatki te mogą zostać uznane za kwalifikowalne, o ile spełniają pozostałe warunki kwalifikowalności.

W przypadku instrumentów finansowych za kwalifikowalne mogą zostać uznane wydatki przewidziane do poniesienia po dniu 31 grudnia 2023 r., jeżeli zostaną ujęte we wniosku o płatność końcową oraz wpłacone na specjalny rachunek powierniczy, z którego będą wypłacane na rzecz ostatecznych odbiorców lub na pokrycie kosztów zarządzania lub opłat za zarządzanie.¹

¹ Zgodnie z warunkami określonymi w pkt. 6.1.2 Ramy czasowe ponoszenia wydatków w przypadku instrumentów finansowych Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020

ROZDZIAŁ 2.

PRZYGOTOWANIE DO ZAMKNIĘCIA PROGRAMU

2.1 Możliwość wcześniejszego zamknięcia Programu

Zgodnie z *Wytycznymi dot. zamykania programów* możliwe jest wcześniejsze zamknięcie programu, pod warunkiem, że przeprowadzone zostały wszystkie działania związane z jego realizacją.

W przypadku RPOWŚ 2014-2020 nie planuje się wcześniejszego zamykania.

2.2 Częściowe zamykanie Programu

Z uwagi na fakt, że (jak wskazano w motywie 118 preambuły do rozporządzenia ogólnego) zestawienie wydatków jest weryfikowane i zatwierdzane każdego kolejnego roku wdrażania, procedura zamykania programu uległa uproszczeniu.

W odniesieniu do ubiegłego okresu programowania, zniesiono możliwość częściowego zamknięcia programów (z którego Polska nie korzystała). Procedura zamykania Programu będzie oparta wyłącznie na dokumentach odnoszących się do ostatniego roku obrachunkowego (od 1 lipca 2023 r. do dnia 30 czerwca 2024 r.), wskazanych w art. 138 rozporządzenia ogólnego.

2.3 Terminy zgłaszania zmian Programu do Komisji Europejskiej

- **30 września 2023 r.*** - ostateczny termin na przedłożenie KE wniosku o zmianę programu, w tym zmian planów finansowych w celu przesunięcia środków między osiami priorytetowymi tego samego funduszu.

** W dn. 28.09.2023 r. IZ RPOWŚ 2014-2020 przekazała do Komisji Europejskiej modyfikację / wniosek o zmianę Programu.*

- **30 września 2023 r.*** - ostateczny termin na złożenie do KE wniosku lub przekazanie powiadomienia na potrzeby zatwierdzenia dużego projektu lub jego zmiany. Zmiany dużych projektów obejmują wnioski dotyczące podziału projektów na fazy, zmian dużych projektów oraz anulowania dużych projektów.

** W RPOWŚ 2014-2020 nie występują duże projekty.*

- **31 grudnia 2023 r.** - ostateczny termin na przedłożenie do KE zmienionych tabel finansowych w przypadku przesunięć nieistotnych zgodnie z art. 30 ust. 5 i 6 rozporządzenia RWP oraz w przypadku zmian dotyczących stopy współfinansowania zgodnie z art. 30 ust. 7 RWP.

2.4 Duże projekty

Zgodnie z art. 100 *Rozporządzenia ogólnego* dużym projektem, jest projekt, którego całkowite koszty kwalifikowalne przekraczają kwotę 50 000 000 EUR, a w przypadku operacji przyczyniających się do osiągnięcia celu tematycznego na mocy art. 9 akapit pierwszy pkt 7, której całkowite koszty kwalifikowalne przekraczają kwotę 75 000 000 EUR.

Instrumentów finansowych nie uznaje się za duże projekty.

Zgodnie z zapisami RPOWŚ 2014 – 2020 duże projekty nie były realizowane.

Złożenie wniosku lub przekazanie powiadomienia do KE na potrzeby zatwierdzenia dużego projektu lub jego zmiany możliwe było do **30 września 2023 r.***

** W RPOWŚ 2014-2020 nie występują duże projekty.*

2.5 Fazowanie projektów

W momencie złożenia dokumentów zamknięcia Programu do KE wszystkie operacje (projekty) powinny być fizycznie zakończone lub w pełni wdrożone i przyczyniać się do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów Programu.

Jeśli tak nie jest, projekty spełniające łącznie warunki określone w Rozdziale 6. *Wytycznych dot. zamykania programów* mogą zostać poddane procedurze fazowania.

Zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi zamknięcia programów operacyjnych przyjętych do celów pomocy z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury oraz programów współpracy transgranicznej w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II) (2014-2020), na podstawie art. 118 lub 118a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060² możliwy jest podział projektu na dwie fazy, czyli wyodrębnione finansowo części, z odrębnymi ścieżkami audytu, dofinansowane w ramach dwóch okresów programowania.

Podział projektu na dwie fazy umożliwi płynne przejście, tj. kontynuację projektu rozpoczętego w okresie programowania 2014-2020. Druga faza korzysta z alokacji okresu programowania 2021-2027. Projekt podzielony na fazy postrzega się jako całość i uznaje się za zakończony dopiero wtedy, kiedy obie fazy są fizycznie zakończone lub w pełni wdrożone i przyczyniły się do osiągnięcia celów Programu. Niezakończenie operacji podzielonej na fazy zgodnie z planem może prowadzić do zastosowania korekt finansowych względem obu faz operacji (projektu).

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

Na podstawie art. 118 lub 118a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 - w końcowym sprawozdaniu z wdrażania przedłożonym zgodnie z art. 141 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013 państwo członkowskie zobowiązuje się do ukończenia w okresie programowania drugiej i ostatniej fazy i do zapewnienia jej operacyjności.

Wykaz wszystkich operacji podzielonych na fazy wraz z kwotą wydatków kwalifikowalnych, poniesionych w okresie programowania 2014–2020, zgodnie z sekcją 6 *Wytycznych dot. zamykania programów* – zawarty zostanie w końcowym sprawozdaniu z wdrażania Programu. Wykaz ten zostanie sporządzony zgodnie z wzorem określonym w załączniku I do ww. wytycznych.

2.6 Projekty niesfunkcjonujące

W przypadku projektów niesfunkcjonujących spełniających warunki określone w Rozdziale 7 *Wytycznych dot. zamykania programów*, Instytucja Zarządzająca może podjąć decyzję o pozostawieniu ich w programie, jeśli całkowity koszt projektu przekracza 2 mln EUR zaś suma wydatków kwalifikowalnych w projektach niesfunkcjonujących, które mają pozostać w programie stanowi nie więcej niż 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych w programie.

Takie projekty niesfunkcjonujące można zadeklarować na szablonie Załącznika II do *Wytycznych dot. zamykania programów* – wówczas też Instytucja Zarządzająca zobowiązuje się do ukończenia projektu przed **15 lutego 2026 r.**

Jeżeli do tego czasu projekt nie zostanie zakończony, IZ przedstawi Komisji kwoty wydatków nieprawidłowych, które Komisja odzyska. W przypadku niez zaakceptowania kalkulacji przedstawionej przez IZ, Komisja może podjąć decyzję o nałożeniu korekty finansowej.

2.7 Projekty objęte postępowaniem sądowym lub administracyjnym o skutku zawieszającym

W przypadku projektów objętych postępowaniem krajowym o skutku zawieszającym Instytucja Zarządzająca musi podjąć decyzję, czy wyłączyć „obciążone” wydatki z programu (i np. zastąpić je wydatkami z overbookingu) czy też pozostawić w programie.

W drugim przypadku wydatki objęte postępowaniem należy zadeklarować w sprawozdaniu końcowym na szablonie Załącznika III do *Wytycznych dot. zamykania programów*.

W odróżnieniu od rozwiązań przyjętych w perspektywie finansowej 2007-2013, w okresie programowania 2014-2020 wydatki obciążone postępowaniem zawieszającym, ujęte w Załączniku III, zostaną przez Komisję włączone do kalkulacji salda końcowego (co oznacza, że Komisja zrefunduje te wydatki). W przypadku, gdy postępowanie sądowe/administracyjne zakończy się uznaniem wydatków zawieszonych jako nielegalne bądź nieprawidłowe, Komisja rozpocznie procedurę odzyskiwania wypłaconych odnośnych kwot.

W perspektywie finansowej 2014-2020 po upływie terminu na złożenie końcowego wniosku o płatność pośrednią (tj. po 31 lipca 2024 roku) nie ma możliwości zadeklarowania nowych wydatków związanych z operacjami zawieszonymi.

ROZDZIAŁ 3.

ZARZADZANIE FINANSAMI

Instytucja Zarządzająca dąży do maksymalnego wykorzystania dostępnej alokacji. Kontraktując środki zobowiązana jest do przestrzegania limitów dla danego miesiąca wynikających z arkusza limitów przekazywanego IZ przez MF. W związku ze zbliżającym się ostatecznym terminem kwalifikowalności wydatków zarządzanie wykorzystaniem dostępnej alokacji koncentruje się na wykorzystaniu oszczędności powstałych w związku z końcowym rozliczaniem projektów oraz oszczędności pochodzących z umów rozwiązanych.

Mechanizmami umożliwiającymi pełne wykorzystanie alokacji są:

1. kontraktacja projektów znajdujących się na listach rezerwowych dla poszczególnych naborów tj. projektów które zostały ocenione pozytywnie, ale nie uzyskały dofinansowania z powodu wyczerpania alokacji,
2. dokonywanie zmian finansowych w ramach Programu – zgodnie z *Zasadami występowania o zmiany finansowe w programach regionalnych na lata 2014-2020 w związku z przygotowaniem do ich zamykania* opracowanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (27.02.2023 r.), po uzyskaniu zgody na nadkontraktację tj.:
 - zmiany dokonywane w SZOOP bez zmiany Programu w ramach jednej osi priorytetowej i jednego celu tematycznego, które nie skutkują zmianą alokacji na kategorii interwencji,
 - zmiany Programu z wykorzystaniem procedury modyfikacji – możliwe do 30 września 2023 r., z wykorzystaniem procedury notyfikacji do 31 grudnia 2023 r.,
 - zastosowanie mechanizmu elastyczności (między osiami priorytetowymi) na podstawie art. 130 ust. 3 *Rozporządzenia ogólnego* – bez konieczności zamiany Programu,
 - nadkontraktacja w związku ze spodziewanymi oszczędnościami w projektach EFS.

3.1 Wniosek o płatność końcową do KE

Wniosek o płatność końcową przekazywany jest do KE przez Instytucję Certyfikującą za pośrednictwem systemu SFC 2014 do dnia **31 lipca 2024 r.** Po tym terminie nie ma możliwości złożenia żadnego kolejnego wniosku o płatność.

Przygotowuje go i przekazuje do KE Instytucja Certyfikująca, której zadania realizowane są w Departamencie Kontroli i Certyfikacji UMWS (KC). Szczegółowa procedura została opisana w IW.

Harmonogram i zakres procesu:

- do 10 lipca 2024 r. do IC wpływają Deklaracje wydatków od IZ do IC za okres do 30 czerwca 2024 r., uwzględniające rozliczenie wydatków ponoszonych w okresie kwalifikowalności, tj.: 31.12.2023 r., a także overbooking.
- do 31 lipca 2024 r. IC przygotowuje i przekazuje do KE ostateczny wniosek o płatność końcową w podziale na fundusze.

3.2 Anulowanie zobowiązań

Ewentualne niewykorzystane zobowiązania Programu związane z ostatnim rokiem okresu programowania zostaną anulowane w trakcie jego zamykania.

Część zobowiązań nadal otwarta na dzień 31 grudnia 2023 r. zostanie **automatycznie anulowana**, jeżeli którykolwiek z dokumentów zamknięcia nie zostanie przedłożony Komisji do dnia 15 lutego 2025 r. lub 1 marca 2025 r., jeżeli termin ten zostanie przedłużony przez Komisję.³

Zgodnie z art. 92b ust. 8 akapit drugi RWP programy, do których państwa członkowskie alokują zasoby REACT-EU, obejmują okres do dnia 31 grudnia 2022 r., z zastrzeżeniem ust. 4 tego artykułu. Niewykorzystane zobowiązania związane z zasobami REACT-EU również zostaną anulowane w trakcie zamykania programów.

3.3 Kalkulacja salda końcowego i overbooking

Saldo końcowe jest wypłacane nie później niż w terminie trzech miesięcy od dnia zatwierdzenia zestawienia wydatków z ostatniego roku obrachunkowego, lub w terminie miesiąca od daty przyjęcia końcowego sprawozdania z wdrażania, zależnie od tego, która data jest późniejsza.

Przykład obliczania salda końcowego znajduje się w załączniku IV do *Wytucznych dot. zamykania programów*.

Zgodnie z art. 130 ust. 3 rozporządzenia ogólnego wkład z funduszy realizowany przez płatności salda końcowego nie może przekraczać:

- **na poziomie priorytetu (osi priorytetowej):**
- o więcej niż 15% wkładu odpowiednio z EFRR i EFS,
- **na poziomie Programu:**
- zadeklarowanych kwalifikowalnych wydatków publicznych; lub

³ Zgodnie z art. 63 ust. 7 rozporządzenia finansowego KE może na wniosek zainteresowanego państwa członkowskiego wydłużyć termin do dnia 1 marca 2025 r.

- wkładu z każdego funduszu i kategorii regionów na rzecz RPOWŚ 2014-2020, jak określono w decyzji KE o przyjęciu Programu, w zależności która wartość jest niższa.

Za ostatni rok obrachunkowy, tak samo jak za każdy inny rok obrachunkowy Komisja zrefunduje 90% kwoty ujętej we wniosku państwa członkowskiego, stosując stopę dofinansowania dla danej osi priorytetowej do wydatków kwalifikowalnych poniesionych w ramach tej osi uwzględnionych we wnioskach o płatność okresową, pod warunkiem, że w Programie są dostępne zobowiązania i z zastrzeżeniem dostępności środków.

Środki REACT-EU są środkami z osobnej linii budżetowej i nie można ich łączyć z środkami nie-REACT, np. na potrzeby skorzystania z mechanizmu elastyczności.

W przypadku środków REACT- EU, zgodnie z *Wytycznymi dot. zamykania programów*, zasada elastyczności do 15% może być stosowana jedynie między osiami priorytetowymi REACT-EU ramach tego samego funduszu. W RPOWŚ 2014-2020 powyższe nie ma zastosowania z uwagi na fakt wdrażania środków REACT-EU w jednej osi (oś 12.).

Po złożeniu dokumentów zamknięcia (do 15 lutego 2025 r.) Komisja dokonuje ich oceny oraz zatwierdza zadeklarowane wydatki. Wydatki te służą kalkulacji wypłaty salda końcowego. Kalkulacja ta przebiega podobnie jak w poprzednich latach obrachunkowych, przy czym finalne rozliczenie programu uwzględnia dodatkowe czynniki jak konieczność rozliczenia zaliczek początkowych z lat 2014-2016, środków niepotrąconych z zaliczki rocznej przekazanej w 2020 r.

Ponadto, jeśli w osi priorytetowej są nadprogramowe wydatki, a w innej osi nie wydatkowano 100% dostępnej alokacji, wówczas istnieje możliwość wyrównania tej różnicy (w ramach tego samego funduszu) przy zastosowaniu opisanego wyżej mechanizmu elastyczności do 15%.

IZ może deklorować KE wydatki kwalifikowalne przekraczające maksymalny wkład z funduszy (mechanizm tzw. overbookingu) określony w decyzji Komisji przyjmującej Program. W perspektywie 2014-2020 wnioski o płatność podlegają kumulacji wyłącznie w ramach danego roku obrachunkowego, w przypadku przekroczenia maksymalnego wkładu z funduszy w ramach osi priorytetowej nie są przenoszone na kolejny rok obrachunkowy, stąd mając na celu skorzystanie z mechanizmu overbookingu, nadprogramowe wydatki powinny być zadeklarowane KE w ostatnim roku obrachunkowym. Jakikolwiek kwoty niewykorzystane, w tym środki REACT-EU zostaną umorzone podczas zamknięcia pomocy.

Co ważne, w perspektywie 2014-2020 KE może podnosić kwestie związane z prawidłowością i legalnością wydatków także po wypłacie salda końcowego oraz zamknięciu programu operacyjnego.

ROZDZIAŁ 4.

DOKUMENTY ZAMKNIĘCIA – INFORMACJE SZCZEGÓŁOWE

4.1 Zestawienie wydatków za ostatni rok obrachunkowy (przygotowuje Instytucja Certyfikująca)

Jest to dokument analogiczny z przygotowywanymi przez Instytucję Certyfikującą (dla RPOWŚ 2014-2020 jest to Oddział Certyfikacji w Departamencie Kontroli i Certyfikacji UMWŚ) każdego roku zestawieniami wydatków. Jak w latach poprzednich, tak i w ostatnim roku obrachunkowym należy dokonać niezbędnych potrąceń. W odniesieniu do wydatków zadeklarowanych jako środki do odzyskania – KE nie uwzględni ich przy obliczaniu salda końcowego, zaś IZ musi informować KE o wyniku procedury odzyskiwania środków.

Analogicznie do Rocznych Zestawień Wydatków za poprzednie lata obrachunkowe, Zestawienie wydatków za ostatni rok obrachunkowy kończący się 30 czerwca 2024 r. jest przekazywane do KE do dnia 15 lutego 2025 r. wraz z pakietem dokumentów dotyczących deklaracji zarządczej.

W odniesieniu do wydatków niemożliwych do odzyskania – na wniosek państwa członkowskiego KE nie uwzględni ich przy obliczaniu salda końcowego oraz w przypadku złożenia przez IZ wniosku o pokrycie wydatków niemożliwych do odzyskania z budżetu UE, oceni jego zasadność (por. Podrozdział 10.2 Wytucznych).

Za przygotowanie i przekazanie Zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy odpowiada Oddział Certyfikacji w Departamencie Kontroli i Certyfikacji UMWŚ. Szczegółowa procedura przygotowania Zestawienia została opisana w IW.

Po przygotowaniu Zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy, KC przekazuje je do IR-II, w celu przekazania pakietu dokumentów dotyczących deklaracji do IA celem wydania opinii audytowej.

Harmonogram i zakres procesu:

- do 25 października 2024 r. Instytucja Certyfikująca przekazuje projekt RZW w podziale na fundusze za ostatni rok obrachunkowy;
- do 25 stycznia 2025 r. Instytucja Certyfikująca przekazuje wersję ostateczną RZW w podziale na fundusze za ostatni rok obrachunkowy.

4.2 Deklaracja zarządcza oraz roczne podsumowanie (przygotowuje Instytucja Zarządzająca)

Szablon Deklaracji Zarządczej jest analogiczny do tych przekazywanych we wcześniejszych latach obrachunkowych. Wraz z Deklaracją Zarządczą przygotowywane jest Roczne Podsumowanie końcowych sprawozdań z audytu i kontroli. W Rocznym podsumowaniu

powinny zostać dodatkowo zawarte 4 dodatkowe elementy, ujęte także w opinii audytowej (zgodnie z punktem poniżej).

Dokumenty te przygotowywane są przez IR-II, zgodnie z zapisami IW.

Harmonogram i zakres procesu:

- **do 31 października 2024 r.** IR-II przekazuje Instytucji Audytowej projekt Deklaracji Zarządczej i Roczno podsumowania końcowych sprawozdań z audytu i kontroli z projektem Zestawienia Wydatków za ostatni rok obrotowy,
- **do 31 stycznia 2025 r.** IR-II przekazuje Instytucji Audytowej ostateczne wersje w/w dokumentów,
- **do 15 lutego 2025 r.** IR-II przekłada Deklarację Zarządczą wraz z załącznikami do KE za pośrednictwem systemu SFC 2014. Opinię audytową przygotowaną na podstawie dokumentów przekazanych do 31 października i 31 stycznia do systemu SFC 2014 wprowadza Instytucja Audytowa.

4.3 Opinia audytowa oraz raport z kontroli (przygotowuje Instytucja Audytowa)

Dokumenty zawierają wszystkie elementy wymagane w latach wcześniejszych i dodatkowo raport z kontroli zawiera dodatkowe elementy, opisane w *Wytycznych dot. zamykania programów*, tj.:

- informacja o otwartych ustaleniach audytowych przeprowadzone przez służby KE bądź ETO,
- poświadczenie legalności i prawidłowości wydatków w ramach instrumentów finansowych,
- poświadczenie wiarygodności danych odnoszących się do wskaźników,
- poświadczenie, że wydatki publiczne wypłacone na rzecz beneficjentów są większe lub równe wypłaconemu wkładowi z funduszy.

Opinię audytową oraz raport z kontroli przygotowuje IA na podstawie dokumentów przekazywanych przez IR-II (do 31 października oraz 31 stycznia).

Harmonogram i zakres procesu:

- IA wprowadza do systemu SFC 2014 opinię audytową przed dniem 15 lutego 2025 r.
- Opinia ta jest przekazywana KE za pośrednictwem SFC 2014 przez IR-II wraz z pakietem dokumentów dotyczących Deklaracji Zarządczej.

4.4 Końcowe sprawozdanie z wdrażania programu operacyjnego (przygotowuje Instytucja Zarządzająca)

Za przygotowanie Sprawozdania odpowiada w ramach IZ RPOWŚ Oddział Sprawozdawczości i Ewaluacji (IR-IX) UMWŚ.

Sprawozdanie końcowe przygotowywane jest zgodnie z szablonem stanowiącym Załącznik V do *Rozporządzenia wykonawczego* i jest przekazywane do KE wraz z pakietem wymaganych załączników do dnia **15.02.2025 r.**

Zgodnie z *Wytycznymi dot. zamykania programów* do sprawozdania końcowego należy dołączyć wykazy wszystkich operacji:

- poddanych fazowaniu (Załącznik I do *Wytycznych dot. zamykania programów*)
- niesfunkcjonujących (Załącznik II do *Wytycznych dot. zamykania programów*)
- zawieszonych w związku z trwającym postępowaniem sądowym lub administracyjnym (Załącznik III do *Wytycznych dot. zamykania programów*).

Zgodnie z rekomendacją MFIPR jako Instytucji Koordynującej Umowę Partnerstwa (IK UP), zawartą w piśmie z dnia 22.06.2023 r. znak DKF-V.667.5.2023.MB, sprawozdanie końcowe z realizacji programów operacyjnych należy przedłożyć do wiadomości IK UP w terminie do dnia **15 grudnia 2024 r.**

W sprawozdaniu końcowym muszą znaleźć się również informacje dot. dużych projektów (jeśli dotyczy), wskaźników produktu i rezultatu oraz wskaźników ram wykonania.

W końcowym sprawozdaniu z wdrażania muszą się znaleźć informacje, że Instytucja Zarządzająca **zobowiązuje się** do ukończenia w okresie programowania 2021-2027 drugiej i ostatniej fazy operacji podzielonych na fazy i do zapewnienia jej operacyjności.⁴

Informacje o wskaźnikach produktu i rezultatu muszą być zawarte w sprawozdaniu końcowym, zgodnie z szablonem stanowiącym Załącznik V (Tabela 1-4) do *Rozporządzenia wykonawczego*, natomiast o wskaźnikach ram wykonania – w formacie Tabeli 5.

W przypadku istotnych (przekraczających 20%) odchyłeń osiągniętej wartości wskaźników od wartości docelowych określonych w programie – w sprawozdaniu końcowym należy zamieścić stosowne wyjaśnienie (kolumna „uwagi” w tabeli) odnośnie przyczyn takiego stanu rzeczy.

KE oceni osiągnięte wartości wskaźników ram wykonania wykazane w sprawozdaniu końcowym. W sytuacji, gdy KE stwierdzi, iż *ramy wykonania Programu nie zostały osiągnięte*, KE może podjąć decyzję o nałożeniu korekty finansowej netto na daną Oś priorytetową Programu w sytuacji wystąpienia warunków określonych w art. 22 ust. 7 *Rozporządzenia ogólnego*.

Sprawozdanie końcowe musi zawierać również informacje nt. czynników wpływających na przebieg wdrażania Programu.

Po przesłaniu sprawozdania końcowego Komisja ma 5 miesięcy na zgłoszenie do niego uwag (wówczas IZ musi przedstawić wyjaśnienia w ciągu kolejnych 2 miesięcy). Jeżeli Komisja nie zgłosi uwag w ciągu 5 miesięcy, sprawozdanie końcowe uważa się za przyjęte.

⁴ Art. 118 i 118 a Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. z póź. zm.

Za przygotowanie sprawozdania z realizacji Programu odpowiada Oddział Sprawozdawczości i Ewaluacji (IR-IX) w Departamencie Inwestycji i Rozwoju UMWŚ. Szczegółowe procedury opisujące proces przygotowania sprawozdań rocznych i końcowego opisano w Procedurze 9.5 oraz 9.7.2 IW.

Harmonogram i zakres procesu:

- IR-IX przygotowuje sprawozdanie, we współpracy z właściwymi Oddziałami IR, Departamentem Wdrażania EFS, Departamentem Kontroli i Certyfikacji, Departamentem Organizacyjnym i Kadr, IP ZIT oraz wprowadza dane do systemu SFC.
- IR-IX przekazuje przygotowane sprawozdanie do zaopiniowania przez IK UP w terminie do 15.12.2024 r. W przypadku przedstawienia uwag do dokumentu IR-IX zwraca się do właściwego Oddziału IR/Departamentu celem dokonania korekty/złożenia wyjaśnień.
- zaopiniowane przez IK UP sprawozdanie końcowe przekazywane jest członkom Komitetu Monitorującego RPOWŚ 2014-2020, celem przyjęcia, zgodnie z Procedurą nr 6.7.3 IW.
- po zatwierdzeniu sprawozdania końcowego przez Komitet Monitorujący RPOWŚ 2014-2020 przesyłane jest ono do Komisji Europejskiej za pośrednictwem systemu SFC wraz z pakietem wymaganych załączników przez Oddział IR-IX).

4.5 Dokonywanie zmian w dokumentach zamknięcia

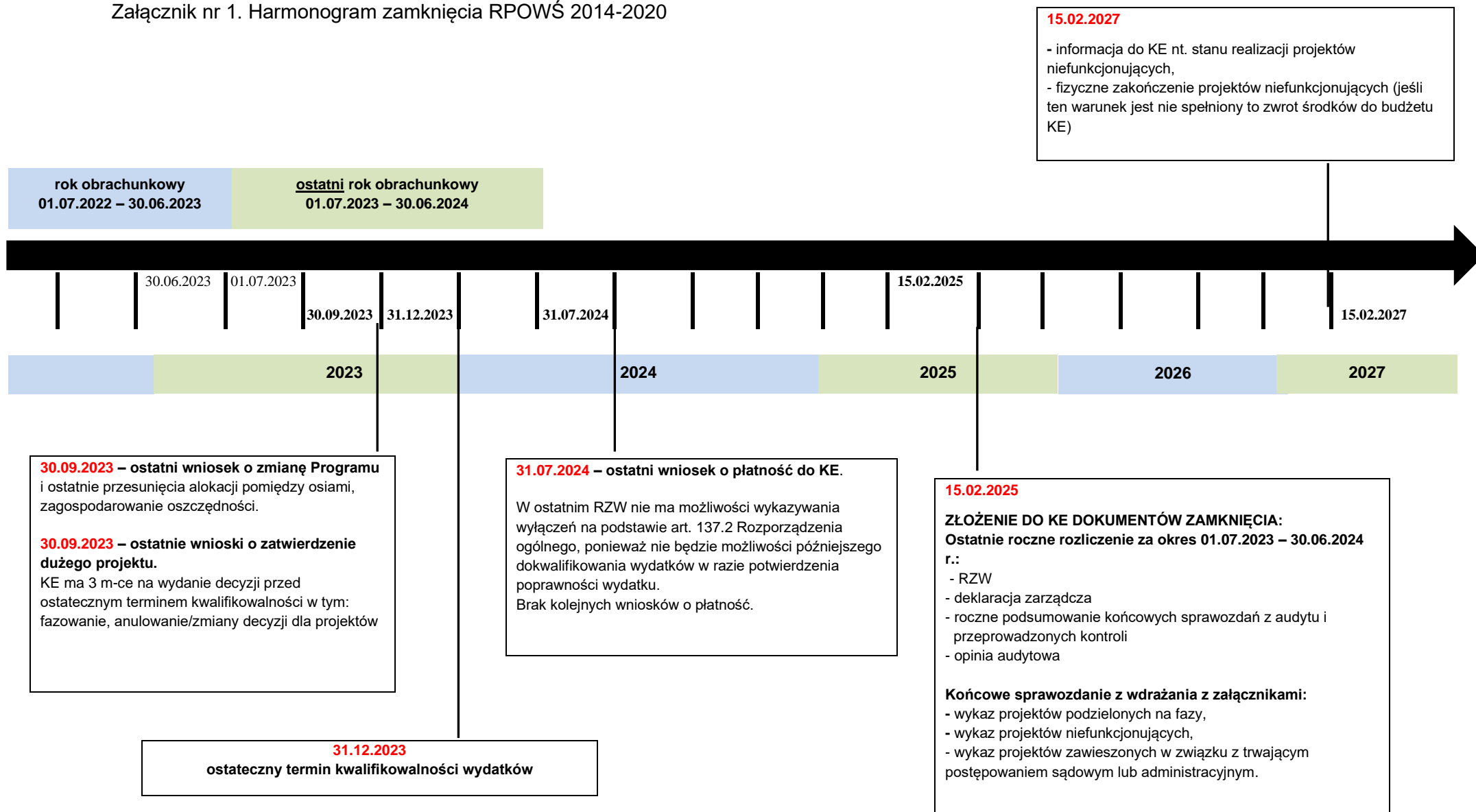
Po złożeniu dokumentów zamknięcia do KE nie jest możliwe modyfikowanie tych dokumentów, z wyjątkiem korekty błędów rachunkowych. W przypadku konieczności zmiany kwoty wydatków przedstawionych do certyfikacji możliwa jest wyłącznie korekta wydatków w dół, poprzez wycofanie danych wydatków z deklaracji przekazanej do KE. Nie jest możliwe zwiększenie kwoty wydatków certyfikowanych poprzez rozliczenie nowych wydatków, uprzednio nieuwzględnionych w deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność.

Zasady Zamykania RPOWŚ 2014-2020, zawarte w niniejszym dokumencie, znajdują odzwierciedlenie w poszczególnych procedurach/zapisach Instrukcji Wykonawczej Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Certyfikującej Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.

Spis załączników:

1. Harmonogram zamknięcia RPOWŚ 2014-2020.
2. Wytyczne dotyczące zamknięcia programów operacyjnych przyjętych do celów pomocy z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury oraz programów współpracy transgranicznej w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II) (2014–2020) - (2022/C 474/01).

Załącznik nr 1. Harmonogram zamknięcia RPOWŚ 2014-2020

Załącznik nr 2. Wytyczne dotyczące zamknięcia programów operacyjnych przyjętych do celów pomocy z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury oraz programów współpracy transgranicznej w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II) (2014–2020) - (2022/C 474/01)

II

*(Komunikaty)*KOMUNIKATY INSTYTUCJI, ORGANÓW I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH
UNII EUROPEJSKIEJ

KOMISJA EUROPEJSKA

ZAWIADOMIENIE KOMISJI

Wytyczne dotyczące zamknięcia programów operacyjnych przyjętych do celów pomocy z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury oraz programów współpracy transgranicznej w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II) (2014–2020)

(2022/C 474/01)

Niniejsze zawiadomienie Komisji zastępuje zawiadomienie Komisji opublikowane uprzednio w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* C 417 z 14 października 2021 r.

Biorąc pod uwagę znaczenie terminowego i skutecznego zamknięcia programów operacyjnych zatwierdzonych do celów pomocy z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (w tym programów współpracy w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”), Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na okres programowania od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r., w tym programów korzystających ze środków REACT-EU, konieczne jest zapewnienie odpowiednich wytycznych dotyczących zamknięcia tych programów zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013⁽¹⁾ oraz aktami prawnymi o zasięgu ogólnym przyjętymi na jego podstawie.

Wytyczne te dotyczą również programów współpracy transgranicznej w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II). Rozporządzenie wykonawcze IPA odnosi się ogólnie do RWP lub w szczególności do niektórych jego przepisów. Niniejsze wytyczne mają zatem również zastosowanie do programów współpracy transgranicznej IPA II, chyba że określono inaczej.

W świetle doświadczeń związanych z zamknięciem okresów programowania 2000–2006 i 2007–2013 w wytycznych proponuje się uproszczone procedury mające na celu wykorzystanie najlepszych praktyk określonych podczas zamknięcia tych poprzednich okresów.

W wytycznych uwzględniono bezprecedensowy kryzys związany z COVID-19, który miał miejsce w latach 2020 i 2021, i agresję wojskową Federacji Rosyjskiej na Ukrainę 24 lutego 2022 r., a także powiązany wpływ na realizację programu.

Celem wytycznych jest ułatwienie procesu zamknięcia dzięki zapewnieniu ram metodycznych, zgodnie z którymi powinno nastąpić zamknięcie do celów rozliczenia finansowego pozostających do spłaty zobowiązań budżetowych Unii w drodze płatności salda końcowego na rzecz państwa członkowskiego w odniesieniu do programu lub umorzenia bądź odzyskania kwot nienależnie wypłaconych przez Komisję na rzecz państwa członkowskiego.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320) („RWP”).

Wprowadzenie systemu corocznej analizy i zatwierdzania zestawień wydatków przełożyło się na znaczne uproszczenie procedury zamknięcia. Ostateczne zamknięcie programu powinno zatem opierać się wyłącznie na dokumentach dotyczących ostatniego roku obrachunkowego i końcowym sprawozdaniu z wdrażania lub ostatnim rocznym sprawozdaniu z wdrażania.

ZASTRZEŻENIE PRAWNE:

Niniejsze wytyczne są dokumentem roboczym przygotowanym przez służby Komisji. Na podstawie obowiązującego prawa Unii przedstawiono w nich wskazówki techniczne dla pracowników i organów zaangażowanych w zamknięcie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury. Niniejsze wytyczne pozostają bez uszczerbku dla wykładni dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości i Sąd.

Spis treści

1.	ZASADY OGÓLNE	4
2.	MOŻLIWOŚĆ WCZESNEGO ZAMKNIĘCIA	4
3.	PRZYGOTOWANIE DO ZAMKNIĘCIA	5
3.1.	Zmiana programów	5
3.2.	Składanie wniosków/powiadamanie w odniesieniu do dużych projektów i ich zmian	5
4.	ZARZĄDZANIE FINANSAMI	6
4.1.	Anulowanie zobowiązań	6
4.2.	Rozliczenie początkowych i rocznych płatności zaliczkowych	6
4.3.	Obliczanie salda końcowego	6
4.4.	Księgowanie nadprogramowych wydatków	7
5.	WSKAŹNIKI I RAMY WYKONANIA W MOMENCIE ZAMKNIĘCIA	8
5.1.	Przedstawianie wartości osiągnięcia wskaźników produktu	9
5.2.	Wpływ ram wykonania na zamknięcie programów	9
6.	REALIZACJA NIEKTÓRYCH OPERACJI W FAZACH ROZDZIELONYCH MIĘDZY DWA OKRESY PROGRAMOWANIA ...	10
7.	OPERACJE NIEFUNKCJONUJĄCE	12
8.	OPERACJE, W SPRAWIE KTÓRYCH TRWA POSTĘPOWANIE KRAJOWE, LUB OPERACJE ZAWIESZONE W WYNIKU POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO LUB ODWOŁANIA ADMINISTRACYJNEGO O SKUTKU ZAWIESZAJĄCYM	13
9.	WYDATKI, W SPRAWIE KTÓRYCH TOCZĄ SIĘ DOCHODZENIA OLAF, KTÓRYCH DOTYCZĄ SPRAWOZDANIA OLAF LUB AUDYTY KOMISJI LUB EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU OBRACHUNKOWEGO	14
10.	NIEPRAWIDŁOWOŚCI	14
10.1.	Postępowanie z nieprawidłowościami w ostatnim roku obrachunkowym	14
10.2.	Kwoty, które mają być odzyskane, i nieściągalne należności	14
10.3.	Ryzyko wystąpienia nieprawidłowości prowadzące do przeprowadzenia przez instytucje odpowiedzialne za program dodatkowych weryfikacji wydatków zadeklarowanych już Komisji	15
10.4.	Kwoty odzyskane po zamknięciu	15

11. SKŁADANIE DOKUMENTÓW ZAMKNIĘCIA	16
11.1. Termin złożenia dokumentów zamknięcia	16
11.2. Zmiana dokumentów zamknięcia po upływie terminu ich złożenia	16
11.3. Dostępność dokumentów	16
12. TREŚĆ DOKUMENTÓW ZAMKNIĘCIA	17
12.1. Końcowe sprawozdanie z wdrażania	17
12.1.1. Sprawozdawczość dotycząca dużych projektów	18
12.1.2. Zatwierdzanie i terminy	18
12.2. Zestawienie wydatków	18
12.2.1. Analiza i zatwierdzanie	18
12.3. Deklaracja zarządcza i roczne podsumowanie	19
12.4. Opinia audytowa i sprawozdanie z kontroli	19
12.4.1. Instrumenty finansowe	19
12.4.2. Wiarygodność danych	20
12.4.3. Wydatki publiczne wypłacone na rzecz beneficjentów	20
13. PŁATNOŚĆ SALDA KOŃCOWEGO	20
14. KWESTIE ZGODNOŚCI Z PRAWEM I PRAWIDŁOWOŚCI	20
ZAŁĄCZNIK I	21
ZAŁĄCZNIK II	22
ZAŁĄCZNIK III	23
ZAŁĄCZNIK IV	24

1. ZASADY OGÓLNE

Programy operacyjne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego („EFRR”) ⁽²⁾ (w tym programy współpracy w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna”) ⁽³⁾, Europejskiego Funduszu Społecznego („EFS”) ⁽⁴⁾, Funduszu Spójności ⁽⁵⁾ (zwanych dalej „funduszami”) oraz Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury („EFMRA”) ⁽⁶⁾ realizowane zgodnie z RWP w okresie programowania 2014–2020 ⁽⁷⁾, a także programy współpracy transgranicznej w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II) oparte na rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 231/2014 ⁽⁸⁾ i realizowane zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 447/2014 ⁽⁹⁾, zamyka się zgodnie z niniejszymi wytycznymi.

Zamknięcie takich programów wiąże się z rozliczeniem finansowym pozostających do spłaty zobowiązań budżetowych Unii w drodze płatności salda końcowego na rzecz państwa członkowskiego ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾ w odniesieniu do danego programu lub umorzenia bądź odzyskania kwot nienależnie wypłaconych przez Komisję państwu członkowskiemu. Zamknięcie programów pozostaje bez uszczerbku dla uprawnień Komisji do dokonywania korekt finansowych na mocy odpowiednich przepisów rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

2. MOŻLIWOŚĆ WCZESNEGO ZAMKNIĘCIA

Państwa członkowskie mogą wystąpić z wnioskiem o wcześniejsze zamknięcie, pod warunkiem że przeprowadziły wszystkie działania związane z realizacją programu. W tym celu za ostatni rok obrachunkowy programu należy uznać wcześniejszy rok obrachunkowy niż rok trwający od dnia 1 lipca 2023 r. do dnia 30 czerwca 2024 r. Jeżeli Komisja zaakceptuje taki wniosek, państwo członkowskie musi złożyć dokumenty zamknięcia

⁽²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i przepisów szczególnych dotyczących celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia” oraz w sprawie uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 289).

⁽³⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna” (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 259).

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 470).

⁽⁵⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1300/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1084/2006 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 281).

⁽⁶⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 508/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2328/2003, (WE) nr 861/2006, (WE) nr 1198/2006 i (WE) nr 791/2007 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1255/2011 (Dz.U. L 149 z 20.5.2014, s. 1).

⁽⁷⁾ Zgodnie z art. 92b ust. 8 akapit drugi RWP, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2221 z dnia 23 grudnia 2020 r. zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do zasobów dodatkowych i przepisów wykonawczych w celu zapewnienia pomocy na wspieranie kryzysowych działań naprawczych w kontekście pandemii COVID-19 i jej skutków społecznych oraz przygotowania do ekologicznej i cyfrowej odbudowy gospodarki zwiększającej jej odporność (REACT-EU) (Dz.U. L 437 z 28.12.2020, s. 30), programy, na które państwa członkowskie przydzielają zasoby REACT-EU, będą obejmować okres do 31 grudnia 2022 r., z zastrzeżeniem ust. 4 tego artykułu.

⁽⁸⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 231/2014 z dnia 11 marca 2014 r. ustanawiające Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II) (Dz.U. L 77 z 15.3.2014, s. 11) („rozporządzenie IPA II”).

⁽⁹⁾ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 447/2014 z dnia 2 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych zasad wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 231/2014 ustanawiającego Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II) (Dz.U. L 132 z 3.5.2014, s. 32) („rozporządzenie wykonawcze IPA II”).

⁽¹⁰⁾ W przypadku programów współpracy wspieranych ze środków EFRR w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna” oraz programów współpracy transgranicznej wspieranych ze środków IPA II „państwo członkowskie”, o którym mowa w niniejszych wytycznych, należy rozumieć jako państwo członkowskie, w którym mieści się instytucja zarządzająca.

⁽¹¹⁾ Zgodnie z art. 138 ust. 1 Umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz.U. C 3841 z 12.11.2019, s. 1), („umowa o wystąpieniu”), w odniesieniu do realizacji programów i działań Unii, na które przeznaczono środki zgodnie z WRF 2014–2020 lub poprzednią perspektywą finansową, mające zastosowanie prawo Unii, w tym przepisy dotyczące korekt finansowych i rozliczania rachunków, nadal ma zastosowanie do Zjednoczonego Królestwa po dniu 31 grudnia 2020 r. aż do zamknięcia tych programów i działań Unii, chyba że Wspólny Komitet przyjmie środki techniczne zgodnie z art. 138 ust. 5 umowy o wystąpieniu. Należy jednak zauważyć, że postanowienia niniejszych wytycznych dotyczące zasobów REACT-EU nie mają zastosowania do Zjednoczonego Królestwa, zgodnie z art. 154 akapit piąty rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, zmienionego rozporządzeniem (UE) 2020/2221.

określone w art. 141 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów („dokumenty zamknięcia”) ⁽¹²⁾ do dnia 15 lutego roku następującego po danym roku obrachunkowym. Wcześniejsze zamknięcie powinno się odbyć zgodnie ze wszystkimi zasadami ustanowionymi w odniesieniu do zamknięcia.

3. PRZYGOTOWANIE DO ZAMKNIĘCIA

3.1. Zmiana programów

Aby zapewnić właściwą realizację programów i terminowe przygotowanie zamknięcia, państwa członkowskie powinny do dnia 30 września 2023 r. przedłożyć wnioski w sprawie zmian programów ⁽¹³⁾, w tym zmian planów finansowych w celu przesunięcia środków między osiami priorytetowymi tego samego programu w ramach tej samej kategorii regionu i tego samego funduszu. Pozwoli to na przyjęcie decyzji przed upływem ostatecznego terminu kwalifikowalności, tj. przed dniem 31 grudnia 2023 r. Państwa członkowskie powinny przedłożyć Komisji zmienione tabele finansowe w przypadku przesunięć nieistotnych zgodnie z art. 30 ust. 5 i 6 rozporządzenia RWP ⁽¹⁴⁾ oraz w przypadku zmian dotyczących stopy współfinansowania zgodnie z art. 30 ust. 7 RWP ⁽¹⁵⁾ przed ostatecznym terminem kwalifikowalności, tj. 31 grudnia 2023 r.

W programach współpracy transgranicznej w ramach IPA II wprowadza się zmiany zgodnie z art. 31 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego IPA II. Zmiany programu wymagające formalnej decyzji Komisji należy przedłożyć do dnia 30 września 2023 r. W odniesieniu do przesunięć między priorytetami zastosowanie ma art. 31 ust. 5A rozporządzenia wykonawczego IPA II. Takie przesunięcia należy zgłosić do 31 grudnia 2023 r.

Przesunięcia zasobów REACT-EU, o których mowa w art. 92a RWP ⁽¹⁶⁾, między EFRR a EFS, zgodnie z art. 92b ust. 5 akapit dziesiąty RWP ⁽¹⁷⁾, mogą mieć zastosowanie wyłącznie do bieżącego roku lub do przyszłych lat w planie finansowym. Wszelkie wnioski w sprawie zmian planów finansowych wpływających na zasoby dostępne na potrzeby programowania na lata 2021 i 2022, obejmujące przesunięcie między EFRR a EFS, należy składać do dnia 15 listopada danego roku, aby zapewnić czas wystarczający na przyjęcie decyzji przed dniem 31 grudnia. Roczne zobowiązania budżetowe na dany rok nie mogą być zmieniane po dniu 31 grudnia tego roku.

3.2. Składanie wniosków/powiadamianie w odniesieniu do dużych projektów i ich zmian ⁽¹⁸⁾

Ponieważ duże projekty wiążą się ze znacznymi kwotami funduszy, a zatem mają znaczenie dla całościowych wyników programów, państwa członkowskie powinny złożyć wniosek lub przekazać powiadomienie na potrzeby zatwierdzenia dużego projektu lub jego zmiany do dnia 30 września 2023 r. Pozwoli to na przyjęcie decyzji przed upływem ostatecznego terminu kwalifikowalności, tj. przed dniem 31 grudnia 2023 r.

Składanie wniosków i przekazywanie powiadomień dotyczących dużych projektów musi odbywać się zgodnie z procedurami określonymi w art. 102 i 103 RWP oraz z wymogami informacyjnymi określonymi w art. 101 RWP, rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2015/207 ⁽¹⁹⁾ oraz rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) nr 1011/2014 ⁽²⁰⁾.

⁽¹²⁾ Art. 141 RWP ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽¹³⁾ Art. 30 ust. 1 RWP.

⁽¹⁴⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2020/460 z dnia 30 marca 2020 r. oraz rozporządzeniem (UE) 2022/2039 FAST-CARE.

⁽¹⁵⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2022/2039 FAST-CARE.

⁽¹⁶⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2020/2221.

⁽¹⁷⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2020/2221.

⁽¹⁸⁾ Duże projekty nie mają zastosowania w przypadku programów wspieranych z EFMRA. Z programów EWT i IPA II nie wspiera się dużych projektów.

⁽¹⁹⁾ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdania z postępów, formatu dokumentu służącego przekazywaniu informacji na temat dużych projektów, wzorów wspólnego planu działania, sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”, deklaracji zarządczej, strategii audytu, opinii audytowej i rocznego sprawozdania z kontroli oraz metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, a także zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna” (Dz.U. L 38 z 13.2.2015, s. 1).

⁽²⁰⁾ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 1011/2014 z dnia 22 września 2014 r. ustanawiające szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do wzorów służących do przekazywania Komisji określonych informacji oraz szczegółowe przepisy dotyczące wymiany informacji między beneficjentami a instytucjami zarządzającymi, certyfikującymi, audytowymi i pośredniczącymi (Dz.U. L 286 z 30.9.2014, s. 1).

Wnioski o zmianę dużych projektów muszą być składane zgodnie z tą samą procedurą, która jest stosowana w przypadku pierwotnego powiadomienia lub wniosku przekazanego Komisji (odpowiednio art. 102 ust. 1 lub art. 102 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów). Zmiany dużych projektów obejmują wnioski dotyczące podziału projektów na fazy, zmian dużych projektów, które mają być zakończone w okresie programowania 2014–2020, oraz anulowania dużych projektów.

4. ZARZĄDZANIE FINANSAMI

4.1. Anulowanie zobowiązań

Niewykorzystane zobowiązania związane z ostatnim rokiem okresu programowania zostaną anulowane w trakcie jego zamykania ⁽²¹⁾. Część zobowiązań nadal otwarta na dzień 31 grudnia 2023 r. zostanie anulowana, jeżeli którykolwiek z dokumentów zamknięcia nie zostanie przedłożony Komisji do dnia 15 lutego 2025 r. lub 1 marca 2025 r., jeżeli termin ten zostanie przedłużony przez Komisję ⁽²²⁾.

Zgodnie z art. 92b ust. 8 akapit drugi RWP ⁽²³⁾ programy, do których państwa członkowskie alokują zasoby REACT-EU, obejmują okres do dnia 31 grudnia 2022 r., z zastrzeżeniem ust. 4 tego artykułu. Niewykorzystane zobowiązania związane z zasobami REACT-EU również zostaną anulowane w trakcie zamykania programów ⁽²⁴⁾.

4.2. Rozliczenie początkowych i rocznych płatności zaliczkowych

Komisja przeprowadzi rozliczenie początkowych płatności zaliczkowych wypłaconych państwu członkowskiemu nie później niż w momencie zamknięcia programu ⁽²⁵⁾. Dotyczy to również dodatkowych płatności zaliczkowych wypłaconych z zasobów REACT-EU ⁽²⁶⁾.

Kwoty wypłacone w ramach początkowych płatności zaliczkowych mogą zostać rozliczone jedynie w odniesieniu do zadeklarowanych wydatków kwalifikowalnych. Rozliczanie początkowych płatności zaliczkowych może jednak rozpocząć się, gdy tylko program otrzyma w drodze płatności maksymalny wkład z funduszy określony w decyzji Komisji zatwierdzającej program. W takim przypadku wydatki kwalifikowalne uwzględnione w zestawieniach wydatków zostaną wykorzystane przez Komisję, po obliczeniu kwoty obciążającej fundusze i EFMRA, w pierwszej kolejności do rozliczenia rocznych płatności zaliczkowych, a następnie Komisja przystąpi do rozliczenia początkowych płatności zaliczkowych. Rozliczenie będzie prowadzone według programu, funduszu i kategorii regionu po zatwierdzeniu zestawień wydatków.

Kwoty nieodzyskane przez Komisję w 2020 r. w odniesieniu do zestawień wydatków przedłożonych w 2020 r. będą rozliczane lub odzyskiwane w momencie zamknięcia ⁽²⁷⁾. Uwzględnienie takich kwot nastąpi przy obliczaniu salda końcowego programu.

4.3. Obliczanie salda końcowego

Za ostatni rok obrachunkowy, tak jak za każdy inny rok obrachunkowy, Komisja zrefunduje 90 % kwoty ujętej we wniosku państwa członkowskiego, stosując stopy dofinansowania właściwej dla każdego priorytetu do wydatków kwalifikowanych poniesionych w ramach tego priorytetu uwzględnionych we wnioskach o płatność okresową, pod warunkiem że w programie są dostępne zobowiązania i z zastrzeżeniem dostępności środków.

Komisja określi kwotę obciążającą fundusze polityki spójności oraz EFMRA w ostatnim roku obrachunkowym zgodnie z art. 139 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów. W art. 139 ust. 6 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów ustanowiono, że na podstawie zatwierdzonego zestawienia wydatków Komisja oblicza kwotę obciążającą fundusze polityki spójności oraz EFMRA w danym roku obrachunkowym, biorąc pod uwagę zarówno kwoty ujęte w zestawieniu wydatków, jak i całkowitą kwotę płatności dokonanych przez Komisję w tym roku obrachunkowym.

⁽²¹⁾ Art. 86 ust. 2 RWP; ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽²²⁾ Art. 86 ust. 4 i art. 136 ust. 2 RWP; mają zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽²³⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2020/2221.

⁽²⁴⁾ Art. 92b ust. 5 akapit piąty RWP, zmienionego rozporządzeniem (UE) 2020/2221.

⁽²⁵⁾ Art. 82 RWP; ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽²⁶⁾ Art. 92b ust. 7 akapit trzeci rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, zmienionego rozporządzeniem (UE) 2020/2221.

⁽²⁷⁾ Art. 139 ust. 7 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, zmienionego rozporządzeniem (UE) 2020/460 z dnia 30 marca 2020 r.; ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

Po obliczeniu kwoty obciążającej fundusze i EFMRA Komisja rozliczy roczne lub początkowe płatności zaliczkowe. Zgodnie z art. 139 ust. 7 akapit drugi RWP ⁽²⁸⁾ kwoty, które podlegają odzyskaniu w odniesieniu do zestawień wydatków przedłożonych w 2020 r., lecz które nie zostały odzyskane przez Komisję, będą rozliczane lub odzyskiwane w momencie zamknięcia.

Zgodnie z art. 130 ust. 3 RWP ⁽²⁹⁾ wkład z funduszy lub z EFMRA realizowany poprzez płatności salda końcowego nie może przekraczać:

- na poziomie priorytetu w podziale na fundusz oraz na kategorię regionu,
 - o więcej niż 15 % wkładu z funduszy lub z EFMRA dla każdego priorytetu w podziale na fundusz oraz na kategorię regionu, jak określono w decyzji Komisji o przyjęciu programu;
- na poziomie programu,
 - zadeklarowanych kwalifikowalnych wydatków publicznych; lub
 - wkładu z każdego funduszu i każdej kategorii regionów na rzecz każdego programu, jak określono w decyzji Komisji o przyjęciu programu; w zależności od tego, która wartość jest niższa.

Zasoby REACT-EU stanowią zewnętrzne dochody przeznaczone na określony cel, które, zgodnie z art. 21 ust. 1 rozporządzenia (UE, Euratom) 2018/1046 ⁽³⁰⁾, wykorzystuje się na finansowanie szczególnych pozycji wydatków. Zasoby REACT-EU ujęte są w specjalnych liniach budżetowych, odrębnych od linii budżetowych EFRR i EFS niezwiązanych z REACT-EU. Nie jest zatem możliwe zastosowanie między nimi 15 % elastyczności, gdyż oznaczałoby to zmianę zobowiązania budżetowego po zakończeniu roku, w którym go dokonano. W związku z tym w przypadku REACT-EU 15 % elastyczność będzie miała zastosowanie wyłącznie między priorytetami REACT-EU tego samego funduszu w ramach tego samego programu, np. między dwoma priorytetami EFRR w ramach REACT-EU.

Kwota należna do zapłaty/odzyskania obliczona zgodnie z wyjaśnionymi powyżej zasadami będzie stanowić saldo końcowe programu.

Przykład zastosowania 15-proc. elastyczności i uzupełnienia do wydatków publicznych w ramach obliczania salda końcowego dla danego programu przedstawiono w załączniku IV do niniejszych wytycznych.

4.4. Księgowanie nadprogramowych wydatków

Księgowanie nadprogramowych wydatków jest praktyką, którą stosują państwa członkowskie, deklarując Komisji wydatki kwalifikowalne przekraczające maksymalny wkład z funduszu określony w decyzji Komisji o przyjęciu programu.

Ponieważ wnioski o płatność mają charakter kumulacyjny wyłącznie w obrębie danego roku obrachunkowego, jeżeli w ramach priorytetu osiągnięto maksymalny wkład z funduszy określony w decyzji Komisji o przyjęciu programu przed ostatnim rokiem obrachunkowym, wydatki zadeklarowane Komisji, które przekraczają maksymalny wkład z funduszy w ramach danego priorytetu, nie będą przeniesione na następny rok obrachunkowy.

Institucje certyfikujące mogą zatem zdecydować, że kwoty ujęte w systemie księgowym w roku obrachunkowym zostaną zadeklarowane Komisji w kolejnym roku obrachunkowym lub w ostatnim roku obrachunkowym do celów zamknięcia.

⁽²⁸⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2020/460 z dnia 30 marca 2020 r.

⁽²⁹⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2020/558 z dnia 23 kwietnia 2020 r. oraz rozporządzeniem (UE) 2022/2039 FAST-CARE. ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽³⁰⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012 (Dz.U. L 193 z 30.7.2018, s. 1) („rozporządzenie finansowe”).

Uwzględniając powyższe uwagi, jeżeli państwa członkowskie chcą, aby ich zaksięgowane nadprogramowe wydatki były dostępne w ostatnim roku obrachunkowym, mogą nie deklarować ich Komisji w dowolnym roku obrachunkowym przed ostatnim rokiem obrachunkowym i wykorzystać je, uwzględniając potrzeby programu. Państwa członkowskie mogą rozważyć zadeklarowanie zaksięgowanych nadprogramowych wydatków wyłącznie w ostatnim roku obrachunkowym, z wyjątkiem sytuacji gdy:

- muszą zadeklarować je we wcześniejszym roku obrachunkowym, aby zastąpić wykryte nieprawidłowe kwoty (w granicach wkładu z funduszy lub z EFMRA dla priorytetu); lub
- zmieniają plan finansowy programu, aby zwiększyć wkład z funduszy lub EFMRA w odniesieniu do priorytetu, w ramach którego zaksięgowano nadprogramowe wydatki, zgodnie z zasadami mającymi zastosowanie do zmian w programie.

Jeżeli zaksięgowane nadprogramowe wydatki nie są potrzebne przed ostatnim rokiem obrachunkowym, państwa członkowskie zadeklarowałyby takie wydatki Komisji, w tym wydatki poniesione i opłacone przez beneficjentów podczas poprzedniego roku obrachunkowego, dopiero w ostatnim roku obrachunkowym (lub na wcześniejszym etapie, jeżeli państwo członkowskie decyduje się na wczesne zamknięcie). Zaksięgowane nadprogramowe wydatki zadeklarowane Komisji w ostatnim roku obrachunkowym będą uwzględnione w momencie zamknięcia i po nim, aby zastąpić nieprawidłowe kwoty (zadeklarowane w którymkolwiek roku obrachunkowym, w tym w ostatnim roku obrachunkowym) i w ramach 15 % elastyczności zgodnie z art. 130 ust. 3 RWP ⁽³¹⁾. Nie naruszając przepisów art. 145 ust. 7 RWP ⁽³²⁾, państwa członkowskie mogą zastąpić nieprawidłowe kwoty wykryte po złożeniu zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy/po zamknięciu, wykorzystując zaksięgowane nadprogramowe wydatki.

5. WSKAŹNIKI I RAMY WYKONANIA W MOMENCIE ZAMKNIĘCIA

W momencie zamknięcia EFMRA dane na temat wskaźników należy przekazać w ostatnim rocznym sprawozdaniu z wdrażania programu, korzystając z szablonów tabel 1, 2 i 3 przedstawionych w załączniku do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1362/2014 ⁽³³⁾.

W momencie zamknięcia EFRR, EFS i Funduszu Spójności dane na temat wskaźników produktu i rezultatu należy przekazać w końcowym sprawozdaniu z wdrażania programu, korzystając z szablonów tabel 1, 2, 3 i 4 przedstawionych w załączniku V ⁽³⁴⁾ do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/207. W kolumnie „Uwagi” państwa członkowskie powinny wyjaśnić (w razie potrzeby) wartości osiągnięte w 2023 r., szczególnie w przypadkach, gdy znacznie się różnią od ustalonych celów (tj. występuje odchylenie powyżej 20 %). Dane na temat wskaźników wybranych na potrzeby ram wykonania należy zgłosić w tabeli 5 załącznika V ⁽³⁵⁾ do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/207.

Wymaga się od państw członkowskich, aby włączyły do końcowego sprawozdania z wdrażania następujące informacje i wskaźniki:

- łącznie (w ujęciu rocznym w przypadku EFS): wartości wskaźników produktu i rezultatu do 2023 r. łącznie. W przypadku EFRR i Funduszu Spójności wartości wskaźników produktu, a w przypadku EFS – wskaźników produktu i rezultatu – będą odnosiły się do operacji współfinansowanych w ramach programu;
- wszelkie kwestie mające wpływ na wykonanie programu, w tym osiągnięcie celów;
- (w odniesieniu do EFRR i Funduszu Spójności) wartości wskaźników rezultatu programów za 2023 r. zaczerpnięte ze statystyk albo pochodzące ze źródeł informacji specyficznych dla danego priorytetu (takich jak badania) w określonych momentach. Wartości takie muszą obejmować wkład z programu i wpływ innych czynników. Odnoszą się one do wszystkich potencjalnych beneficjentów (ta sama jednostka analizy jak w przypadku definicji wartości bazowej).

⁽³¹⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2020/558 z dnia 23 kwietnia 2020 r. oraz rozporządzeniem (UE) 2022/2039 FAST-CARE.

⁽³²⁾ Ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 6 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽³³⁾ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 1362/2014 z dnia 18 grudnia 2014 r. ustanawiające zasady dotyczące uproszczonej procedury zatwierdzania niektórych zmian programów operacyjnych finansowanych w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz przepisy dotyczące formatu i prezentacji rocznych sprawozdań z realizacji tych programów (Dz.U. L 365 z 19.12.2014, s. 124).

⁽³⁴⁾ Tabele 1 i 2 w załączniku X do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/207 w odniesieniu do EWT i IPA II (na podstawie art. 42 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego IPA II).

⁽³⁵⁾ Tabela 3 w załączniku X do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/207 w odniesieniu do EWT i IPA II.

Zaleca się państwom członkowskim, aby nie korygowały celów końcowych po 2022 r., z wyjątkiem przypadków, w których zmiana wynika ze zmian w alokacji dla danego priorytetu lub podziału niektórych operacji na fazy. Komisja oceni osiągnięcie celów, uwzględniając informacje dostarczone w końcowym sprawozdaniu z wdrażania programu, w tym elementy i czynniki, które mogły w znaczący sposób wpłynąć na osiągnięcie ustanowionych celów.

5.1. Przedstawianie wartości osiągnięcia wskaźników produktu

Wartości osiągnięcia wskaźników produktu przedstawione w końcowym sprawozdaniu z wdrażania lub w ostatnim rocznym sprawozdaniu z wdrażania programu w odniesieniu do EFMRA powinny odnosić się do produktów, które dostarczono dzięki operacjom wspieranym w ramach programu. Chociaż wartości osiągnięcia wskaźnika powinny odpowiadać sytuacji z dnia 31 grudnia 2023 r., w praktyce w dokumentach tych można przedstawić produkty ze współfinansowanych operacji do dnia przedłożenia końcowego sprawozdania z wdrażania lub ostatniego rocznego sprawozdania z wdrażania programu w odniesieniu do EFMRA. Instytucje audytowe programu powinny podjąć decyzję co do wiarygodności danych dotyczących wykonania w rocznym sprawozdaniu z kontroli w ostatnim roku obrachunkowym.

W odniesieniu do operacji podzielonych na fazy (zob. sekcja 6 niniejszych wytycznych) w końcowym sprawozdaniu z wdrażania programu można przedstawić wyłącznie produkty, które rzeczywiście dostarczono w fazie ujętej w okresie programowania 2014–2020. Inne produkty (wraz z powiązаныmi wydatkami) należy przedstawić w ramach okresu programowania 2021–2027.

W odniesieniu do operacji niesfunkcjonujących (zob. sekcja 7 niniejszych wytycznych) w końcowym sprawozdaniu z wdrażania programu należy przedstawić wyłącznie produkty, które rzeczywiście dostarczono, na podstawie wydatków zadeklarowanych w ramach programu. W niektórych przypadkach będzie to oznaczało, że nie zostaną przedstawione żadne produkty. Produkty dostarczone w ramach operacji niesfunkcjonujących będą oceniane po dniu 15 lutego 2027 r., który jest dla państw członkowskich terminem na fizyczne zakończenie lub pełne wdrożenie takich operacji i sprawienie, że przyczynią się one do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów.

5.2. Wpływ ram wykonania na zamknięcie programów

Komisja oceni osiągnięcie docelowych wartości wskaźników w ramach wykonania na podstawie wartości przedstawionych w końcowym sprawozdaniu z wdrażania lub w ostatnim rocznym sprawozdaniu z wdrażania programu w odniesieniu do EFMRA.

Państwa członkowskie mogą zaproponować korektę celów końcowych poprzez zmianę w programie w należycie uzasadnionych przypadkach, np. w razie istotnej zmiany uwarunkowań gospodarczych, środowiskowych i na rynku pracy oraz gdy zmiana wynika ze zmian w alokacji dla danego priorytetu ⁽³⁶⁾. Państwa członkowskie mogą zaproponować korektę celów końcowych poprzez zmianę w programie w należycie uzasadnionych przypadkach, np. w razie istotnej zmiany uwarunkowań gospodarczych, środowiskowych i na rynku pracy oraz gdy zmiana wynika ze zmian w alokacji dla danego priorytetu Państwa członkowskie mogą zaproponować korektę celów końcowych poprzez zmianę w programie w przypadku podziału niektórych operacji na fazy zgodnie z sekcją 6 niniejszych wytycznych.

W przypadku, gdy osiągnięcie celów końcowych za pomocą wyłącznie wskaźników finansowych, wskaźników produktu i kluczowych etapów wdrażania zakończyło się poważnym niepowodzeniem, może to prowadzić do zastosowania korekt finansowych, jeżeli spełnione są warunki określone w art. 22 ust. 7 RWP ⁽³⁷⁾. Poważne niepowodzenie ocenia się zgodnie z kryteriami określonymi w art. 6 ust. 3 i 4 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 215/2014 ⁽³⁸⁾.

⁽³⁶⁾ Pkt 5 załącznika II do RWP; ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 34 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego IPA II oraz art. 8 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) EWT.

⁽³⁷⁾ Art. 22 ust. 7 i art. 144 ust. 4 RWP; drugi z nich ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 6 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽³⁸⁾ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r. ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (Dz.U. L 69 z 8.3.2014, s. 65). Art. 6 rozporządzenia (UE) nr 215/2014 ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 34 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego IPA II oraz art. 8 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) EWT.

Jeżeli instytucja odpowiedzialna za program zdecyduje o włączeniu do programu operacji niesfunkcjonujących, brak produktów może mieć niekorzystny wpływ na osiągnięcie celów końcowych wybranych do ram wykonania. Jeżeli z powodu operacji niesfunkcjonujących ujętych w programie osiągnięcie celów końcowych wybranych do ram wykonania zakończy się poważnym niepowodzeniem, przeprowadzenie przez państwo członkowskie fizycznego zakończenia lub pełnego wdrożenia takich operacji i zapewnienie, aby przyczyniły się one do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów do dnia 15 lutego 2027 r., będzie traktowane jako działanie naprawcze służące osiągnięciu celów końcowych, o których mowa w art. 22 ust. 7 RWP. Odbywa się to pod warunkiem, że przedmiotowe operacje dostarczą niezbędne produkty w dodatkowym okresie przyznanym na podstawie sekcji 7 niniejszych wytycznych. W przypadku niedostarczenia produktów do dnia 15 lutego 2027 r. można zastosować korektę finansową.

Jeżeli skutkiem podziału niektórych operacji na fazy jest poważne niepowodzenie w osiągnięciu celów końcowych wybranych do ram wykonania, Komisja może zdecydować o zastosowaniu korekty finansowej na podstawie art. 22 ust. 7 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Zgodnie z art. 2 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014⁽³⁹⁾ określanie korekt finansowych będzie się odbywało na podstawie stawki ryczałtowanej z uwzględnieniem współczynnika wykonania/absorpcji, tj. średniego poziomu wykonania dla wszystkich wskaźników produktu i kluczowych etapów wdrażania wybranych do ram wykonania w ramach danego priorytetu podzielonego przez poziom wykonania wskaźnika finansowego wybranego do tych ram wykonania w ramach danego priorytetu. Zgodnie z art. 3 ust. 2 tego samego rozporządzenia delegowanego należy zastosować stawkę ryczałtową korekty do wkładu z funduszu określonego na podstawie deklarowanych przez państwo członkowskie wydatków w ramach danego priorytetu. Na podstawie art. 3 ust. 4 tego rozporządzenia delegowanego stawka korekty finansowej wynikającej z zastosowania stawki ryczałtowej nie może być nieproporcjonalna.

Zgodnie z art. 92b ust. 13 lit. c) RWP⁽⁴⁰⁾ wymogi dotyczące rezerwy wykonania i stosowania ram wykonania nie mają zastosowania do zasobów REACT-EU.

6. REALIZACJA NIEKTÓRYCH OPERACJI W FAZACH ROZDZIELONYCH MIĘDZY DWA OKRESY PROGRAMOWANIA

Niniejsza sekcja oparta jest na art. 118 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060⁽⁴¹⁾, który określa warunki wyboru operacji stanowiącej drugą fazę operacji wybranej do wsparcia i rozpoczętej na mocy rozporządzenia (UE) nr 1303/2013, oraz na art. 118a rozporządzenia (UE) 2021/1060, który określa warunki dotyczące „operacji realizowanych w fazach, które zostały wybrane do wsparcia przed dniem 29 czerwca 2022 r. na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1303/2013” oraz rozporządzeń dotyczących poszczególnych funduszy⁽⁴²⁾ ⁽⁴³⁾.

⁽³⁹⁾ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (Dz.U. L 138 z 13.5.2014, s. 5). Art. 2 i 3 rozporządzenia (UE) nr 480/2014 ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 34 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego IPA II oraz art. 8 ust. 2 akapit pierwszy lit. b) ppkt (v) EWT.

⁽⁴⁰⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2020/2221.

⁽⁴¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159), zmienione rozporządzeniem (UE) 2022/2039 FAST-CARE).

⁽⁴²⁾ Rozporządzenia, o których mowa w przypisach 2–6.

⁽⁴³⁾ Nie mają one zastosowania do programów współpracy transgranicznej w ramach Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA II).

W momencie złożenia dokumentów zamknięcia operacje powinny być fizycznie zakończone lub w pełni wdrożone i przyczyniać się do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów. Ponieważ czasami trudno jest jednak dostosować realizację operacji do okresu programowania, w celu zapewnienia zakończenia operacji i przyczynienia się do osiągnięcia celów politycznych, zgodnie z art. 118 rozporządzenia (UE) 2021/1060 możliwy jest podział operacji na fazy objęte okresem programowania 2021–2027 (z wyjątkiem instrumentów finansowych), pod warunkiem spełnienia wszystkich następujących warunków:

- operacja nie była współfinansowana z funduszy lub z EFMRA w ramach okresu programowania 2007–2013;
- łączny koszt obu faz operacji przekracza 5 mln EUR;
- operacja ma dwie określone fazy z finansowego punktu widzenia;
- istnieje szczegółowa i pełna ścieżka audytu dotycząca wydatków gwarantująca niedeklarowanie Komisji dwukrotnie tych samych wydatków;
- druga faza operacji kwalifikuje się do współfinansowania z EFRR, EFS+, Funduszu Spójności lub EFMRA ⁽⁴⁴⁾ w ramach okresu programowania 2021–2027 i jest zgodna ze wszystkimi mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi okresu programowania 2021–2027;
- państwo członkowskie zobowiązuje się w końcowym sprawozdaniu z wdrażania przedłożonym zgodnie z art. 141 RWP lub w kontekście EFMRA w ostatnim rocznym sprawozdaniu z wdrażania zakończyć drugą i ostatnią fazę podczas okresu programowania 2021–2027.

Podobnie, niezależnie od art. 118 rozporządzenia (UE) 2021/1060, operacje, które zostały wybrane do wsparcia i rozpoczęły się przed 29 czerwca 2022 r. na podstawie RWP i rozporządzeń dotyczących poszczególnych funduszy ⁽⁴⁵⁾, uznaje się za kwalifikujące się do wsparcia również na podstawie rozporządzenia (UE) 2021/1060 i odpowiednich rozporządzeń dotyczących poszczególnych funduszy w okresie programowania 2021–2027 ⁽⁴⁶⁾ zgodnie z art. 118a tego rozporządzenia ⁽⁴⁷⁾. W związku z tym obie fazy tych projektów podzielonych na fazy podlegają wszystkim warunkom kwalifikowalności okresu programowania 2014–2020. Przepisy dotyczące koncentracji tematycznej funduszy na lata 2021–2027 pozostają niezmienione.

Na zasadzie odstępstwa od art. 73 ust. 1 i 2 rozporządzenia (UE) 2021/1060 instytucja zarządzająca ⁽⁴⁸⁾ może podjąć decyzję o przyznaniu wsparcia takim operacjom na podstawie rozporządzenia (UE) 2021/1060, pod warunkiem że spełnione są następujące warunki:

- łączny koszt obu faz operacji przekracza 1 mln EUR;
- operacja ma dwie fazy możliwe do określenia z finansowego punktu widzenia;
- istnieje szczegółowa i pełna ścieżka audytu dotycząca wydatków gwarantująca niedeklarowanie Komisji dwukrotnie tych samych wydatków;

⁽⁴⁴⁾ W ramach okresu programowania 2021–2027 zmieniono tytuł Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR) na Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury (EFMRA).

⁽⁴⁵⁾ Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1300/2013, (UE) nr 1299/2013 oraz (UE) nr 2014/508.

⁽⁴⁶⁾ Art. 118a rozporządzenia (UE) 2021/1060, wprowadzony rozporządzeniem (UE) 2022/2039 FAST-CARE).

⁽⁴⁷⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2022/2039 FAST-CARE.

⁽⁴⁸⁾ Komitet monitorujący w przypadku europejskiej współpracy terytorialnej [i IPA II].

- operacja wchodzi w zakres działań zaprogramowanych w ramach odpowiedniego celu szczegółowego i jest przypisana do rodzaju interwencji zgodnie z załącznikiem I do rozporządzenia (UE) 2021/1060 ⁽⁴⁹⁾;
- państwo członkowskie zobowiązuje się w końcowym sprawozdaniu z wdrażania przedłożonym zgodnie z art. 141 RWP lub w kontekście EFMRA w ostatnim rocznym sprawozdaniu z wdrażania zakończyć drugą i ostatnią fazę podczas okresu programowania 2021–2027.

Państwa członkowskie powinny przedłożyć wraz z końcowym sprawozdaniem z wdrażania (lub, w przypadku EFMRA, ostatnim rocznym sprawozdaniem z wdrażania) wykaz wszystkich operacji podzielonych na fazy (zgodnie z art. 118 lub 118a rozporządzenia (UE) 2021/1060), korzystając z szablonu przedstawionego w załączniku I do niniejszych wytycznych.

Państwa członkowskie zobowiązują się przy tym do dopilnowania, aby operacje wymienione w wykazie w załączniku I do niniejszych wytycznych funkcjonowały, tj. były fizycznie zakończone lub w pełni wdrożone i przyczyniały się do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów w terminie wyznaczonym na przedłożenie pakietu dokumentów dotyczących poświadczenia wiarygodności dotyczącego ostatniego roku obrachunkowego okresu programowania 2021–2027. Podzieloną w ten sposób na fazy operację postrzega się jako całość i uznaje się ją jako zakończoną dopiero wtedy, gdy obie fazy są fizycznie zakończone lub w pełni wdrożone i przyczyniły się do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów. Niezakończenie operacji podzielonej na fazy zgodnie z planem może prowadzić do zastosowania korekt finansowych względem obu faz operacji.

Aby formalnie ubiegać się o podział dużego projektu na fazy, państwa członkowskie powinny przedłożyć lub zgłosić duży projekt, w którym przewiduje się podział na fazy realizowane w dwóch okresach programowania, albo wnioszek w sprawie zmiany dużego projektu zatwierdzonego już w latach 2014–2020 (zob. sekcja 3.2 niniejszych wytycznych).

Zgodnie z sekcją 11.2 niniejszych wytycznych wykazu operacji realizowanych w fazach przedłożonego wraz z końcowym sprawozdaniem z wdrażania (lub, w przypadku EFMRA, ostatnim rocznym sprawozdaniem z wdrażania) na podstawie szablonu z załącznika I do niniejszych wytycznych nie można zmieniać po terminie przewidzianym na złożenie dokumentów zamknięcia, z wyjątkiem przypadku, gdy Komisja zażąda wprowadzenia zmiany, lub w przypadkach, gdy zmiany dotyczą błędów pisarskich.

7. OPERACJE NIEFUNKCJONUJĄCE

Jak wskazano powyżej, w momencie złożenia dokumentów zamknięcia państwa członkowskie muszą dopilnować, aby wszystkie operacje (w tym operacje z okresu programowania 2007–2013 realizowane w fazach) w programie były funkcjonujące, tj. aby były fizycznie zakończone lub w pełni wdrożone i przyczyniały się do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów ⁽⁵⁰⁾.

Zachęca się państwa członkowskie do wykluczenia z zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy poniesionych i opłaconych wydatków dotyczących operacji, które nie zostały fizycznie zakończone lub w pełni wdrożone lub nie przyczyniły się do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów („operacji niefunkcjonujących”). Państwa członkowskie mogą jednak zdecydować o włączeniu takich wydatków do zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy, pod warunkiem że:

- łączny koszt każdej operacji niefunkcjonującej przewyższa 1 mln EUR; oraz
- łączne poświadczony wydatki zadeklarowane Komisji za operacje niefunkcjonujące nie przekraczają 20 % łącznych kwalifikowalnych wydatków (unijnych i krajowych) przeznaczonych w wyniku decyzji na program.

Włączając wydatki za operacje niefunkcjonujące do zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy, państwo członkowskie zobowiązuje się do fizycznego zakończenia lub pełnego wdrożenia wszystkich takich operacji niefunkcjonujących i do dopilnowania, aby przyczyniły się one do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów najpóźniej do dnia 15 lutego 2027 r., oraz do zwrócenia przedmiotowych kwot do budżetu UE, jeżeli operacje te będą do tego dnia niefunkcjonujące.

⁽⁴⁹⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2022/2039 FAST–CARE.

⁽⁵⁰⁾ Operacja, która spełniała wymóg określony w art. 71 RWP, ale nie jest już funkcjonująca w momencie zamknięcia programu, nie powinna zostać uznana za operację niefunkcjonującą.

Państwa członkowskie powinny przedłożyć wraz z końcowym sprawozdaniem z wdrażania (lub, w przypadku EFMRA, ostatnim rocznym sprawozdaniem z wdrażania) wykaz operacji niesfunkcjonujących ujętych w programie, korzystając z szablonu przedstawionego w załączniku II do niniejszych wytycznych. Państwa członkowskie powinny monitorować operacje niesfunkcjonujące i do dnia 15 lutego 2027 r. powinny dostarczyć Komisji niezbędne informacje dotyczące fizycznego zakończenia lub pełnego wdrożenia takich operacji niesfunkcjonujących i przyczynienia się przez nie do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów.

Jeżeli do dnia 15 lutego 2027 r. operacje będą niesfunkcjonujące, państwa członkowskie, uwzględniając stan zakończenia i wdrożenia, a także osiągnięcie ogólnych celów operacji, powinny przekazać Komisji kwoty wymagające korekty wraz z uzasadnieniem sposobu obliczenia tych kwot. Po otrzymaniu takich informacji Komisja przejdzie do odzyskiwania przedmiotowych kwot. Wszelkie nieprawidłowe kwoty mogą zostać zastąpione zaksięgowanymi nadprogramowymi wydatkami (w miarę dostępności).

Jeżeli Komisja nie zgadza się z obliczeniami kwot przeznaczonych do korekty, może zdecydować o wszczęciu procedury korekty finansowej.

Ponadto jeżeli operacje nie są fizycznie zakończone lub w pełni wdrożone lub nie przyczyniają się do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów w powyższym terminie, może to prowadzić do zastosowania korekty finansowej dotyczącej poważnego niepowodzenia w osiągnięciu celów końcowych wybranych do ram wykonania ⁽⁵¹⁾.

8. OPERACJE, W SPRAWIE KTÓRYCH TRWA POSTĘPOWANIE KRAJOWE, LUB OPERACJE ZAWIESZONE W WYNIKU POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO LUB ODWOŁANIA ADMINISTRACYJNEGO O SKUTKU ZAWIESZAJĄCYM

Przed złożeniem dokumentów zamknięcia państwa członkowskie powinny zdecydować, czy chcą wykluczyć z zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy wszystkie wydatki za jakiegokolwiek operacje, w sprawie których trwa postępowanie krajowe, lub operacje zawieszony w wyniku postępowania sądowego lub odwołania administracyjnego o skutku zawieszającym, lub część takich wydatków.

Przykłady trwających postępowań krajowych obejmują postępowania prowadzone przez inne organy krajowe niż instytucje odpowiedzialne za program (takie jak postępowania policji, postępowania wstępne lub przygotowawcze), których wynik może wpłynąć na zgodność z prawem i prawidłowość wydatków.

Zawieszenie operacji w wyniku postępowania sądowego lub odwołania administracyjnego nie powoduje przedłużenia końcowej daty ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określonej w art. 65 ust. 2 RWP ⁽⁵²⁾.

Nie można zadeklarować żadnych wydatków w odniesieniu do operacji zawieszonych w wyniku postępowania sądowego lub odwołania administracyjnego o skutku zawieszającym po przedłożeniu ostatecznego wniosku o płatność okresową za ostatni rok obrachunkowy.

Jeżeli państwo członkowskie nie wykluczy z zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy operacji, w sprawie których trwa postępowanie krajowe, lub operacji zawieszonych w wyniku postępowania sądowego lub odwołania administracyjnego o skutku zawieszającym, powinno ono przedłożyć wraz z końcowym sprawozdaniem z wdrażania wykaz takich operacji, wykorzystując szablon przedstawiony w załączniku III do niniejszych wytycznych.

Państwa członkowskie muszą poinformować ⁽⁵³⁾ Komisję o wyniku postępowań krajowych, postępowań sądowych i odwołań administracyjnych. Po ustaleniu nieprawidłowości Komisja przejdzie do odzyskiwania przedmiotowych kwot. Wszelkie nieprawidłowe kwoty mogą zostać zastąpione zaksięgowanymi nadprogramowymi wydatkami (w miarę dostępności).

⁽⁵¹⁾ Art. 22 ust. 7 RWP.

⁽⁵²⁾ W art. 43 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego IPA II określono ostateczny termin kwalifikowalności wydatków poniesionych w ramach programów współpracy transgranicznej IPA II na dzień 31 grudnia 2023 r.

⁽⁵³⁾ Bez uszczerbku dla obowiązków dotyczących zgłaszania nieprawidłowości zgodnie z rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2015/1970 z dnia 8 lipca 2015 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 przepisami szczegółowymi dotyczącymi zgłaszania nieprawidłowości w odniesieniu do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (Dz.U. L 293 z 10.11.2015, s. 1). Rozporządzenie (UE) 2015/1970, oparte na art. 122 ust. 2 RWP, ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 6 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

9. **WYDATKI, W SPRAWIE KTÓRYCH TOCZĄ SIĘ DOCHODZENIA OLAF, KTÓRYCH DOTYCZĄ SPRAWOZDANIA OLAF LUB AUDYTY KOMISJI LUB EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU OBRACHUNKOWEGO**

Przed złożeniem dokumentów zamknięcia zachęca się państwa członkowskie do wyłączenia z zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy wydatków, których dotyczą potencjalne nieprawidłowości zidentyfikowane w toczących się dochodzeniach OLAF (jeżeli państwa członkowskie wiedzą na tym etapie o takich dochodzeniach i takich wydatkach), w sprawozdaniach OLAF lub audytach Komisji lub Europejskiego Trybunału Obrachunkowego. Jeżeli państwo członkowskie kwestionuje takie wnioski lub kwoty wydatków, o których mowa, i włącza przedmiotowe wydatki do zestawienia wydatków, Komisja będzie kontynuować postępowanie kontradyktoryjne, które może prowadzić do zastosowania korekty finansowej. Bez uszczerbku dla art. 145 ust. 7 RWP⁽⁵⁴⁾ wszelkie nieprawidłowe kwoty mogą zostać zastąpione zaksięgowanymi nadprogramowymi wydatkami (w miarę dostępności).

10. **NIEPRAWIDŁOŚCI**

Zestawienie wydatków za którykolwiek rok obrachunkowy, w tym za ostatni rok obrachunkowy, musi zawierać na poziomie każdego priorytetu i, w stosownych przypadkach, na poziomie funduszu i kategorii regionu:

- kwoty wycofane i odzyskane w roku obrachunkowym;
- kwoty, które zostaną odzyskane na koniec roku obrachunkowego;
- środki odzyskane zgodnie z art. 71 RWP; oraz
- nieściągalne należności⁽⁵⁵⁾.

Format zgłaszania kwot wycofanych i odzyskanych, kwot, które mają być odzyskane, środków odzyskanych zgodnie z podstawie art. 71 RWP i nieściągalnych należności określono we wzorze zestawienia wydatków przedstawionym w załączniku VII do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1011/2014 (odpowiednio dodatki 2, 3, 4 i 5)⁽⁵⁶⁾.

10.1. **Postępowanie z nieprawidłowościami w ostatnim roku obrachunkowym**

Biorąc pod uwagę, że ostateczny wniosek o płatność należy złożyć do dnia 31 lipca 2024 r., nie jest możliwe przedłożenie Komisji żadnego kolejnego wniosku o płatność, a wszelkich koniecznych odliczeń (niezależnie od faktu, że mogą one odnosić się do wydatków zadeklarowanych we wcześniejszych latach obrachunkowych) należy dokonać na zestawieniu wydatków z ostatniego roku obrachunkowego i przedstawić zgodnie ze wzorem zestawienia wydatków, szczególnie z dodatkami 1, 2 i 8 do wspomnianego rozporządzenia.

Nie dotyczy to kwot, które mają być odzyskane, nieściągalnych należności ani kwot, o których mowa w sekcjach 8 i 9 niniejszych wytycznych, co do których państwo członkowskie zdecydowało, że pozostawi wydatki, których one dotyczą, w zestawieniu wydatków.

Gdy państwo członkowskie zdecyduje na podstawie art. 137 ust. 2 RWP⁽⁵⁷⁾ o wykluczeniu z zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy z uwagi na trwającą ocenę ich zgodności z prawem i prawidłowości, jeżeli wydatki takie zostaną następnie uznane za zgodne z prawem i prawidłowe, nie można ich ponownie zadeklarować, gdyż nie będzie żadnych kolejnych wniosków o płatność okresową, w których można by było je zawrzeć.

10.2. **Kwoty, które mają być odzyskane, i nieściągalne należności**

W zestawieniach wydatków za ostatni rok obrachunkowy państwa członkowskie mogą przedstawić kwoty, które mają być odzyskane, i nieściągalne należności wiążące się z wydatkami zadeklarowanymi nie tylko we wcześniejszych latach obrachunkowych, lecz również w ostatnim roku obrachunkowym⁽⁵⁸⁾. Państwa członkowskie mogą również przedstawić w zestawieniach wydatków za ostatni rok obrachunkowy kwoty, które stały się kwotami do odzyskania lub nieściągalnymi należnościami po zakończeniu ostatniego roku obrachunkowego, lecz przed złożeniem dokumentów zamknięcia.

⁽⁵⁴⁾ Ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 6 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁵⁵⁾ Art. 137 ust. 1 lit. b) RWP.

⁽⁵⁶⁾ Załącznik VII, oparty na art. 137 ust. 3 RWP, ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁵⁷⁾ Ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁵⁸⁾ Aby umożliwić państwom członkowskim skorzystanie z możliwości przewidzianej w RWP polegającej na zadeklarowaniu kwot, które mają być odzyskane, jako nieściągalnych w momencie zamknięcia lub po zamknięciu, w odniesieniu do kwot, które mają być odzyskane, związanych z ostatnim rokiem obrachunkowym okresu programowania.

Komisja wykluczy kwoty przedstawione jako kwoty, które mają być odzyskane, i nieściągalne należności z obliczenia salda końcowego ⁽⁵⁹⁾.

Komisja zdecyduje, czy zwrócić przedstawione kwoty z budżetu Unii, opierając się na wyniku procedury odzyskania lub na ocenie Komisji w związku z nieściągalnymi należnościami, zgodnie z procedurą ustaloną w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2016/568 ⁽⁶⁰⁾. Kwoty przedstawione w dodatkach 3 i 5 zestawienia wydatków odnoszące się do wydatków zadeklarowanych w ostatnim roku obrachunkowym należy również włączyć do dodatku 1 zestawienia wydatków, aby umożliwić ich możliwy przyszły zwrot z budżetu Unii, oczekując na wyniki takich procedur lub ocen.

Państwo członkowskie powinno jak najwcześniej poinformować Komisję o wyniku toczącej się procedury odzyskania.

Jeżeli państwo członkowskie stwierdzi, że należy obciążyć budżet Unii nieściągalnymi należnościami, powinno przedłożyć Komisji wniosek w celu potwierdzenia takiej konkluzji, korzystając z formularza przedstawionego w załączniku do rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2016/568. Komisja ustali, czy należy obciążyć budżet Unii nieściągalnymi należnościami zgodnie z przepisami ustalonymi w art. 3 tego samego rozporządzenia. Dotyczy to nieściągalnych należności ujętych w dodatku 5 („należności nieściągalne”) do zestawienia wydatków programu przedstawionym w załączniku VII do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1011/2014, a także kwot ujętych w dodatku 3 („kwoty, które zostaną odzyskane”) do tego samego załącznika jako kwoty do odzyskania, które mogą się stać nieściągalnymi należnościami po przedłożeniu zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy.

10.3. Ryzyko wystąpienia nieprawidłowości prowadzące do przeprowadzenia przez instytucje odpowiedzialne za program dodatkowych weryfikacji wydatków zadeklarowanych już Komisji

Jeżeli wykryto ryzyko wystąpienia nieprawidłowości, które prowadzi do przeprowadzenia przez instytucje odpowiedzialne za program dodatkowych weryfikacji wydatków zadeklarowanych już Komisji, organy krajowe muszą dotrzymać następujących terminów:

- w odniesieniu do wydatków odliczanych od zestawienia wydatków za rok obrachunkowy poprzedzający ostatni rok obrachunkowy zgodnie z art. 137 ust. 2 RWP dodatkowe weryfikacje należy zakończyć w terminie umożliwiającym zadeklarowanie wydatków najpóźniej w ostatecznym wniosku o płatność okresową za ostatni rok obrachunkowy, który należy złożyć do dnia 31 lipca 2024 r.;
- w przypadku ryzyka wystąpienia nieprawidłowości prowadzących do przeprowadzenia dodatkowych weryfikacji wydatków zadeklarowanych w ostatnim roku obrachunkowym decyzją dotyczącą zgodności z prawem i prawidłowości tych wydatków, a zatem decyzję co do tego, czy zachować je w zestawieniu wydatków za ostatni rok obrachunkowy, czy je z niego odliczyć, należy podjąć w momencie złożenia zestawienia wydatków, który mija z dniem 15 lutego 2025 r. lub 1 marca 2025 r., jeżeli Komisja przyzna przedłużenie terminu.

10.4. Kwoty odzyskane po zamknięciu

Jeżeli państwo członkowskie stwierdziło po zamknięciu programu nieprawidłowości związane z wydatkami włączonymi do zestawienia wydatków, należy zwrócić do budżetu Unii kwoty odzyskane po zamknięciu. Wszelkie nieprawidłowe kwoty mogą zostać zastąpione zaksięgowanymi nadprogramowymi wydatkami (w miarę dostępności).

⁽⁵⁹⁾ Skutkiem tego będą niższe kwoty do wypłacenia lub rozliczenia w przypadkach dodatniego salda końcowego lub wyższa kwota do odzyskania w przypadkach, w których saldo końcowe stanowi odzyskanie środków.

⁽⁶⁰⁾ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2016/568 z dnia 29 stycznia 2016 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do warunków i procedur stosowanych w celu ustalenia, czy kwoty, których nie można odzyskać, mają być zwracane przez państwa członkowskie, w przypadku Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (Dz.U. L 97 z 13.4.2016, s. 1). Rozporządzenie (UE) 2016/568, oparte na art. 122 ust. 2 RWP, ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 6 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

11. SKŁADANIE DOKUMENTÓW ZAMKNIĘCIA

11.1. Termin złożenia dokumentów zamknięcia

Dokumenty zamknięcia należy złożyć do dnia 15 lutego 2025 r. ⁽⁶¹⁾ (z wyjątkiem ostatniego rocznego sprawozdania z wdrażania EFMRA, które należy złożyć do dnia 31 maja 2024 r. ⁽⁶²⁾). Zgodnie z art. 63 ust. 7 rozporządzenia finansowego Komisja może na wniosek zainteresowanego państwa członkowskiego wydłużyć termin do dnia 1 marca 2025 r.

Komisja automatycznie anuluje część zobowiązań, które pozostają otwarte na dzień 31 grudnia 2023 r., jeżeli któryś z dokumentów zamknięcia nie zostanie przekazany Komisji do dnia 15 lutego 2025 r. (lub 1 marca 2025 r., jeżeli Komisja przyzna przedłużenie terminu) ⁽⁶³⁾. W takim przypadku zamknięcie programu odbędzie się na podstawie dostępnych informacji.

Niezłożenie żadnych dokumentów zamknięcia może wskazywać na poważną wadę w systemie zarządzania i kontroli dotyczącym programu stanowiącą zagrożenie dla już wypłaconego wkładu Unii na rzecz programu. W takich przypadkach Komisja może zdecydować o nałożeniu korekty finansowej.

11.2. Zmiana dokumentów zamknięcia po upływie terminu ich złożenia

Państwa członkowskie nie mogą dokonywać zmian w żadnych dokumentach zamknięcia po upływie terminu ich złożenia, z wyjątkiem przypadku, gdy Komisja zażąda wprowadzenia zmiany, lub w przypadkach, gdy zmiany dotyczą błędów pisarskich.

11.3. Dostępność dokumentów

Zgodnie z art. 140 ust. 1 RWP ⁽⁶⁴⁾ bieg okresu przechowywania dotyczącego dostępności dokumentów może zostać przerwany w przypadku wszczęcia postępowania prawnego albo na należycie uzasadniony wniosek Komisji.

Jeżeli państwo członkowskie zdecydowało się na podzielenie operacji między dwa okresy programowania (zgodnie z sekcją 6 niniejszych wytycznych), Komisja zwróci się z wnioskiem o przerwanie biegu okresu przechowywania dotyczące pierwszej fazy takiej operacji aż do momentu rozpoczęcia okresu przechowywania dotyczącego drugiej fazy tej operacji zgodnie z art. 140 ust. 1 akapit czwarty RWP.

Jeżeli państwo członkowskie zdecydowało się na wykorzystanie dodatkowego czasu przyznanego przez Komisję, aby fizycznie zakończyć lub w pełni wdrożyć operacje niefunkcjonujące i dopilnować, aby przyczyniły się one do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów (zgodnie z sekcją 7 niniejszych wytycznych), Komisja, zgodnie z art. 140 ust. 1 akapit czwarty, zwróci się z wnioskiem o przerwanie biegu okresu przechowywania dotyczącego takiej operacji do momentu zgłoszenia jej Komisji jako operacji funkcjonującej, tj. fizycznie zakończonej lub w pełni wdrożonej i przyczyniającej się do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów.

Przerwanie znajduje uzasadnienie w fakcie, że służby Komisji lub Europejski Trybunał Obrachunkowy mogą zwerfikować lub poddać audytowi ogólną kwalifikowalność i funkcjonowanie całej operacji (obu faz) dopiero po jej zamknięciu.

⁽⁶¹⁾ Art. 138 i art. 141 ust. 1 RWP oraz art. 63 ust. 5 rozporządzenia finansowego. Przepisy RWP mają zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁶²⁾ Art. 114 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 508/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenia Rady (WE) nr 2328/2003, (WE) nr 861/2006, (WE) nr 1198/2006 i (WE) nr 791/2007 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1255/2011 (Dz.U. L 149 z 20.5.2014, s. 1).

⁽⁶³⁾ Art. 136 ust. 2 RWP; ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁶⁴⁾ Ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

12. TREŚĆ DOKUMENTÓW ZAMKNIĘCIA

12.1. Końcowe sprawozdanie z wdrażania

Końcowe sprawozdanie z wdrażania programów wspieranych ze środków EFRR, EFS i Funduszu Spójności musi zawierać informacje określone w art. 50 ust. 2 i 5 (w odniesieniu do celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”, celu „Europejska współpraca terytorialna” i programów IPA II) ⁽⁶⁵⁾ oraz art. 111 ust. 3 RWP (w odniesieniu do celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”) ⁽⁶⁶⁾.

Strukturę końcowego sprawozdania z wdrażania przedstawiono w załączniku V (cel „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”) i załączniku X (cel „Europejska współpraca terytorialna”) do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/207 ⁽⁶⁷⁾.

Zgodnie z art. 92b ust. 7) akapit trzeci RWP ⁽⁶⁸⁾ państwa członkowskie informują w końcowym sprawozdaniu z wdrażania o tym, w jaki sposób wykorzystały dodatkowe początkowe płatności zaliczkowe z zasobów REACT-EU, aby sprostać wyzwaniom migracyjnym wynikającym z agresji wojskowej ze strony Federacji Rosyjskiej, oraz o wkładzie tych dodatkowych początkowych płatności zaliczkowych w odbudowę gospodarki.

Państwa członkowskie informują również w końcowym sprawozdaniu z wdrażania o spełnieniu warunku określonego w art. 98 ust. 4 akapit czwarty RWP ⁽⁶⁹⁾, zgodnie z którym w przypadku gdy program ma odrębną oś priorytetową służącą finansowaniu operacji służących sprostaniu wyzwaniom migracyjnym wynikającym z agresji wojskowej ze strony Federacji Rosyjskiej z wykorzystaniem elastyczności przewidzianej w art. 98 ust. 4 akapit pierwszy i drugi RWP, co najmniej 30 % alokacji finansowej tej osi priorytetowej przeznacza się na operacje, w których beneficjentami są władze lokalne i organizacje społeczeństwa obywatelskiego działające w społecznościach lokalnych. Jeżeli warunek ten nie jest spełniony, refundacja dokonana przez Komisję w ramach danej osi priorytetowej zostaje proporcjonalnie zmniejszona, aby zapewnić przestrzeganie tego warunku przy obliczaniu salda końcowego do wypłaty na rzecz programu.

Końcowe sprawozdanie z wdrażania powinno dodatkowo zawierać:

- wykaz wszystkich operacji podzielonych na fazy wraz z kwotą wydatków kwalifikowalnych dotyczących pierwszej fazy, poniesionych w okresie programowania 2014–2020, zgodnie z sekcją 6 niniejszych wytycznych. Wykaz ten należy sporządzić zgodnie z wzorem określonym w załączniku I do wytycznych;
- wykaz wszystkich operacji niesfunkcjonujących zgodnie z sekcją 7 do niniejszych wytycznych. Wykaz ten należy sporządzić zgodnie ze wzorem określonym w załączniku II do wytycznych;
- wykaz wszystkich operacji, w sprawie których trwa postępowanie krajowe, lub operacji zawieszonych w wyniku postępowania sądowego lub odwołania administracyjnego o skutku zawieszającym, zgodnie z sekcją 8 niniejszych wytycznych. Wykaz ten należy sporządzić zgodnie ze wzorem określonym w załączniku III do wytycznych.

W odniesieniu do programów wspieranych z EFMRA nie wymaga się przedkładania końcowego sprawozdania z wdrażania. Zamiast tego do dnia 31 maja 2024 r. należy złożyć ostatnie roczne sprawozdanie z wdrażania (które powinno w stosownych przypadkach zawierać tabele przedstawione w załącznikach I, II i III do niniejszych wytycznych) i zawrzeć w nim informacje określone w art. 50 ust. 2 RWP oraz art. 114 rozporządzenia (UE) nr 508/2014. Strukturę takiego rocznego sprawozdania z wdrażania przedstawiono w załączniku do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1362/2014.

⁽⁶⁵⁾ Ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 42 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁶⁶⁾ Art. 14 rozporządzenia w sprawie ETW, ma również zastosowanie do IPA II na podstawie art. 42 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁶⁷⁾ Ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 42 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁶⁸⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2022/613 z dnia 12 kwietnia 2022 r.

⁽⁶⁹⁾ Zmienione rozporządzeniem (UE) 2022/2039 FAST-CARE. Art. 98 ma zastosowanie wyłącznie do celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia”.

12.1.1. Sprawozdawczość dotycząca dużych projektów ⁽⁷⁰⁾

Włączając do końcowego sprawozdania z wdrażania duży projekt (tabela 12 załącznika V do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/207), państwo członkowskie potwierdza, że duży projekt jest fizycznie zakończony lub w pełni wdrożony i przyczynia się do osiągnięcia celów odpowiednich priorytetów. Duże projekty, które są niefunkcjonujące lub które są podzielone na fazy, należy przedstawić zgodnie z sekcjami 6 i 7 niniejszych wytycznych.

W tabeli 12 w kolumnie „Uwagi” państwa członkowskie powinny wskazać, czy duży projekt wdrożono zgodnie z dokumentami przedłożonymi Komisji jej powiadomieniem na podstawie art. 102 lub 103 RWP, które to dokumenty lub powiadomienie stanowią podstawę decyzji Komisji zatwierdzającej wkład finansowy dla projektu w formie decyzji lub dorozumianej umowy. Państwa członkowskie powinny opisać i wyjaśnić wszelkie odstępstwa we wdrażaniu dużego projektu w porównaniu z treścią wspomnianych powyżej dokumentów.

Komisja oceni zgodność wdrażanego dużego projektu z przedłożoną dokumentacją lub powiadomieniem (i, w stosownych przypadkach, decyzją Komisji zatwierdzającą przyznanie wkładu finansowego). Komisja uwzględni przy tym przyczyny i skutki wszelkiej niezgodności wdrażanego dużego projektu z dokumentacją leżącą u podstaw zatwierdzenia przez Komisję, i może nałożyć korektę finansową.

12.1.2. Zatwierdzanie i terminy

Komisja przeanalizuje końcowe sprawozdanie z wdrażania i poinformuje państwo członkowskie o swoich uwagach w ciągu pięciu miesięcy od dnia jego otrzymania ⁽⁷¹⁾. W przypadku gdy Komisja nie przekaze uwag w tym terminie, sprawozdanie uznaje się za przyjęte.

Państwa członkowskie będą miały dwa miesiące na odniesienie się do uwag Komisji na temat końcowego sprawozdania z wdrażania. Na wniosek państwa członkowskiego Komisja może przedłużyć ten termin o kolejne dwa miesiące. Końcowe sprawozdanie z wdrażania zostanie zaakceptowane, jeżeli Komisja nie będzie miała żadnych uwag, lub jeżeli odpowiednio odniesiono się do wszystkich uwag Komisji.

12.2. Zestawienie wydatków

Zestawienie wydatków za ostatni rok obrachunkowy, tak jak w przypadku każdego innego roku obrachunkowego, musi zawierać informacje określone w art. 137 ust. 1 RWP. Strukturę zestawienia wydatków przedstawiono w załączniku VII do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1011/2014. Należy je przygotować, uwzględniając szczególne wymogi dotyczące ostatniego roku obrachunkowego (zob. w szczególności sekcja 10 powyżej).

12.2.1. Analiza i zatwierdzanie

Analiza i zatwierdzanie zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy podlega tym samym zasadom, co zasady ustanowione w odniesieniu do analizy i zatwierdzania zestawienia wydatków za każdy inny rok obrachunkowy.

Do dnia 31 maja 2025 r. Komisja stosuje procedury dotyczące analizy i zatwierdzania zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy oraz poinformuje państwo członkowskie o tym, czy zatwierdza zestawienie jako kompletne, rzetelne i prawdziwe ⁽⁷²⁾.

⁽⁷⁰⁾ Duże projekty nie mają zastosowania w przypadku programów wspieranych z EFMRA. Z programów EWT i IPA II nie wspiera się dużych projektów.

⁽⁷¹⁾ Art. 50 ust. 7 RWP; ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 42 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego IPA II, odnoszącego się z kolei do art. 50 RWP.

⁽⁷²⁾ Art. 139 RWP; ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

12.3. Deklaracja zarządcza i roczne podsumowanie

Strukturę deklaracji zarządczej za ostatni rok obrachunkowy, tak jak za każdy inny rok obrachunkowy, przedstawiono w załączniku VI do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/207 ⁽⁷³⁾.

12.4. Opinia audytowa i sprawozdanie z kontroli

Strukturę opinii audytowej za ostatni rok obrachunkowy, tak jak za każdy inny rok obrachunkowy, przedstawiono w załączniku VIII do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/207 ⁽⁷⁴⁾.

Strukturę sprawozdania z kontroli za ostatni rok obrachunkowy, tak jak za każdy inny rok obrachunkowy, przedstawiono w załączniku IX do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/207 ⁽⁷⁵⁾.

Jeżeli wspólny system zarządzania i kontroli ma zastosowanie do więcej niż jednego programu, państwo członkowskie może zdecydować o dostarczeniu wymaganych informacji w jednym sprawozdaniu z kontroli obejmującym wszystkie odnośne programy.

Sprawozdanie z kontroli za ostatni rok obrachunkowy powinno również zawierać:

- informacje na temat otwartych ustaleń audytów przeprowadzonych przez służby Komisji lub Europejski Trybunał Obrachunkowy, które należy przedstawić w sekcji 8 sprawozdania z kontroli „Inne informacje”;
- gwarancję zgodności z prawem i prawidłowości wydatków w ramach instrumentów finansowych (art. 41 i 42 RWP);
- gwarancję wiarygodności danych związanych ze wskaźnikami;
- gwarancję, że kwota wydatków publicznych wypłacona na rzecz beneficjentów jest co najmniej równa wkładowi z funduszy polityki spójności i z EFMRA wypłaconemu państwu członkowskiemu przez Komisję (art. 129 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów ⁽⁷⁶⁾).

12.4.1. Instrumenty finansowe ⁽⁷⁷⁾

W odniesieniu do instrumentów finansowych instytucje audytowe programu powinny otrzymać gwarancję, że końcowe kwoty zadeklarowane w momencie zamknięcia były kwalifikowalne. Informacje te należy przedstawić w sekcji 9 „Ogólny poziom pewności” sprawozdania z kontroli i, w stosownych przypadkach, w innych sekcjach sprawozdania (szczególnie w sekcjach 4 „Audyty systemu” i 5 „Audyty operacji”).

W odniesieniu do instrumentów finansowych, w przypadku których wnioski o płatność okresową składane są stopniowo (transze zaliczek) ⁽⁷⁸⁾, kwalifikowalność wydatków odnoszących się do ostatniej transzy, jak również do 15 % kwot ujętych we wcześniejszych transzach, może nie podlegać wcześniejszym audytom operacji. Przed złożeniem zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy instytucje audytowe programu powinny uzyskać gwarancję co do zgodności z prawem i prawidłowości takich wydatków. Nie jest jednak konieczne, aby ostateczny odbiorca zakończył wdrażanie inwestycji wspieranej w ramach instrumentu finansowego do dnia złożenia dokumentów zamknięcia. Instytucje audytowe programu powinny przedstawić sposób, w jaki uzyskały taką gwarancję, i przekazać Komisji potwierdzenie co do kwalifikowalności łącznych wydatków w ramach instrumentów finansowych zgodnie z art. 42 RWP w sprawozdaniu z kontroli za ostatni rok obrachunkowy.

⁽⁷³⁾ Załącznik VI, oparty na art. 125 ust. 4 RWP, ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 37 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁷⁴⁾ Załącznik VIII, oparty na art. 127 ust. 5 RWP, ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 37 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁷⁵⁾ Załącznik IX, oparty na art. 127 ust. 5 RWP, ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 37 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁷⁶⁾ Ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁷⁷⁾ Nie dotyczy programów EWT i nie ma zastosowania do programów współpracy transgranicznej w ramach IPA II.

⁽⁷⁸⁾ Art. 41 RWP.

W odniesieniu do instrumentów finansowych w momencie zamknięcia zaleca się, aby instytucja audytowa programu obejmowała pozostałą populację wydatków kwalifikowalnych nieuwjętych wcześniej podczas audytów operacji. Nie jest konieczne prowadzenie w momencie zamknięcia audytu wszystkich instrumentów finansowych, żadnego instrumentu finansowego nie należy jednak wykluczać z doboru losowego. Ponadto instytucje audytowe programu mogą zdecydować o pogrupowaniu wybranych instrumentów finansowych do celów swoich audytów, pod warunkiem że otrzymane wyniki będą miały zastosowanie do wszystkich instrumentów finansowych w grupie.

Instytucje audytowe programu powinny przeprowadzić audyt próby statystycznej inwestycji i kosztów zarządzania oraz opłat za zarządzanie i mogą traktować takie wydatki jako dodatkowy okres doboru próby, aby wykorzystać wyniki przeprowadzonych wcześniej audytów ⁽⁷⁹⁾.

12.4.2. Wiarygodność danych

Instytucje audytowe programu powinny podjąć decyzję co do wiarygodności danych dotyczących wskaźników w rocznym sprawozdaniu z kontroli w ostatnim roku obrachunkowym, w tym decyzję dotyczącą oceny kluczowego wymogu 6 „Wiarygodny system gromadzenia, rejestrowania i przechowywania danych do celów monitorowania, ewaluacji, zarządzania finansowego, kontroli i audytu, obejmujący połączenia z systemami elektronicznej wymiany danych z beneficjentami” określonego w tabeli 1 w załączniku IV do rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 480/2014 ⁽⁸⁰⁾. Taka ocena kluczowego wymogu 6 powinna zawierać potwierdzenie, że przedstawione Komisji dane zagregowane są poprawne.

12.4.3. Wydatki publiczne wypłacone na rzecz beneficjentów

Instytucja certyfikująca powinna dopilnować, aby jej obliczenia dotyczące końcowego sprawozdania finansowego były zgodne z art. 129 RWP. Krajowa instytucja audytowa powinna włączyć tę kwestię do swojego audytu zestawienia wydatków za ostatni rok obrachunkowy i przedstawić uzyskane gwarancje w rozdziale 6 końcowego sprawozdania z kontroli.

13. PŁATNOŚĆ SALDA KOŃCOWEGO

Saldo końcowe jest wypłacane nie później niż w terminie trzech miesięcy od dnia zatwierdzenia zestawienia wydatków z ostatniego roku obrachunkowego lub w terminie jednego miesiąca od daty przyjęcia końcowego sprawozdania z wdrażania, zależnie od tego, która data jest późniejsza ⁽⁸¹⁾.

Pozostaje to bez uszczerbku dla uprawnień Komisji do wstrzymania biegu terminu płatności salda końcowego lub zawieszenia takich płatności.

14. KWESTIE ZGODNOŚCI Z PRAWEM I PRAWDIWOŚCI

Po płatności salda końcowego i zamknięciu programu Komisja może podnieść kwestie związane ze zgodnością z prawem i prawdziwością transakcji leżących u podstaw wydatków w zatwierdzonych zestawieniach wydatków.

Zamknięcie programu pozostaje bez uszczerbku dla prawa Komisji do nałożenia korekt finansowych zgodnie z art. 85, 144 i 145 RWP ⁽⁸²⁾ i – dodatkowo w przypadku EFMRA – art. 105 rozporządzenia (UE) nr 508/2014.

⁽⁷⁹⁾ W odniesieniu do instrumentów finansowych ustanowionych na podstawie art. 38 ust. 1 lit. a) i c) RWP oraz do instrumentów finansowych ustanowionych na podstawie lit. b) tego samego artykułu wdrożonych przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) lub inną międzynarodową instytucję finansową, koszty zarządzania i opłaty za zarządzanie naliczane przez EBI/Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI) lub inną międzynarodową instytucję finansową są poddawane audytowi prowadzonemu przez zewnętrznych audytorów EBI/EFI. Ponadto wszelkie koszty zarządzania i opłaty za zarządzanie naliczane przez pośredników finansowych wybranych na szczeblu krajowym przez EFI w odniesieniu do pożyczek i instrumentów kapitałowych są sprawdzane przez zewnętrznych audytorów EBI/EFI.

⁽⁸⁰⁾ Załącznik IX, oparty na art. 144 ust. 6 RWP, ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 6 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁸¹⁾ Art. 141 ust. 2 RWP; ma zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

⁽⁸²⁾ Te trzy przepisy mają zastosowanie do IPA II na podstawie art. 46 ust. 6 rozporządzenia wykonawczego IPA II.

ZALĄCZNIKI

WYKAZ WSZYSTKICH OPERACJI PODZIELONYCH NA FAZY MIĘDZY OKRESEM 2014–2020 A OKRESEM 2021–2027

(należy dołączyć do końcowego sprawozdania z wdrażania ⁽¹⁾)

TYTUŁ PROGRAMU											
NUMER CCI											
PRIORYTET/ FUNDUSZ/ KATEGORIA REGIONU	NR REFEREN- CYJNY OPERACJI	TYTUŁ OPERACJI	DATA [I NUMER] DOROZU- MIANEJ UMOWY/ DOROZU- MIANEGO ZATWIERD- ZENIA PRZEZ KOMISJĘ (W PRZY- PADKU DUŻEGO PROJEKTU)	OPERACJE PODZIELONE NA FAZY NA PODSTAWIE ART. 118	OPERACJE PODZIELONE NA FAZY NA PODSTAWIE ART. 118a	ŁĄCZNY KOSZT OPERACJI (w EUR)		ŁĄCZNE POŚWIAD- CZONE WYDATKI W PIERWSZEJ FAZIE (w EUR)	WKŁAD PUBLICZNY W PIERWSZEJ FAZIE (w EUR)	PLANOWANA/ OSTATECZNA DATA ZAKOŃCZE- NIA DRUGIEJ FAZY (ROK, KWARTAŁ)	PROGRAM NA LATA 2021–2027, W RAMACH KTÓREGO OPERACJA ZOSTAŁA/ ZOSTAŁA ZAKOŃC- ZONA ⁽²⁾
						Łącznie (dotyczący obu faz, końcowy lub sza- cunkowy)	Dotyczący drugiej fazy (końcowy lub sza- cunkowy)				

⁽¹⁾ W przypadku EFMRA należy dołączyć do ostatniego rocznego sprawozdania z wdrażania.⁽²⁾ Nazwa programu w okresie programowania 2021-2027, w ramach którego zostanie/została ukończona druga faza operacji.

ZAŁĄCZNIK II

WYKAZ OPERACJI NIEFUNKCJONUJĄCYCH

(należy dołączyć do końcowego sprawozdania z wdrażania ⁽¹⁾)

TYTUŁ PROGRAMU						
NUMER CCI						
PRIORYTET/ FUNDUSZ/ KATEGORIA REGIONU	NR REFERENCYJNY OPERACJI	TYTUŁ OPERACJI	NAZWA BENEFICJENTA/ ODBIORCY	ŁĄCZNY KOSZT OPE- RACJI (w EUR)	ŁĄCZNE POŚWIAD- CZONE WYDATKI (w EUR)	WKŁAD PUBLICZNY (w EUR)

⁽¹⁾ W przypadku EFMRA należy dołączyć do ostatniego rocznego sprawozdania z wdrażania.

Załącznik III

WYKAZ OPERACJI, W SPRAWIE KTÓRYCH TRWA POSTĘPOWANIE KRAJOWE/OPERACJI ZAWIESZONYCH W WYNIKU POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO LUB ODWOŁANIA ADMINISTRACYJNEGO O SKUTKU ZAWIESZAJĄCYM

(należy dołączyć do końcowego sprawozdania z wdrażania (*))

TYTUŁ PROGRAMU							
NUMER CCI							
PRIORYTET/ FUNDUSZ/ KATEGORIA REGIONU	NR REFERENCYJNY OPERACJI	TYTUŁ OPERACJI	NAZWA BENEFICJENTA/ ODBIORCY	WŁAŚCIWE ŁĄCZNE POŚWIADCZONE WYDATKI (w EUR)	WŁAŚCIWY WKŁAD PUBLICZNY (w EUR)	OPERACJE, W SPRAWIE KTÓRYCH TRWA POSTĘPOWANIE KRAJOWE*	OPERACJE ZAWIESZONE W WYNIKU POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO LUB ODWOŁANIA ADMINISTRACYJ- NEGO O SKUTKU ZAWIESZAJĄCYM*

(*) W przypadku EFMRA należy dołączyć do ostatniego rocznego sprawozdania z wdrażania. Należy wpisać X w odpowiedniej kolumnie.

PRZYKŁAD ZASTOSOWANIA ELASTYCZNOŚCI I UZUPEŁNIENIA DO WYDATKÓW PUBLICZNYCH W RAMACH OBLICZANIA SALDA KOŃCOWEGO DLA PROGRAMU Z JEDNYM FUNDUSZEM

Zamknięcie programów 2014–2020

PRZYKŁAD ZASTOSOWANIA ELASTYCZNOŚCI/UZUPEŁNIENIA WYDATKÓW PRZY ZAMKNIĘCIU W PRZYPADKU PROGRAMU Z JEDNYM FUNDUSZEM

Plan finansowy								Deklaracja wydatków (wszystkie poprzednie lata obrachunkowe)		Zapłacone w ciągu wszystkich poprzednich lat obrachunk.	Deklaracja wydatków (ostatni rok obrachunkowy)			Suma całkowitych kwot zapłaconych w poprzednich latach i obliczonego wkładu	Obliczenie na poziomie osi priorytetowej (wszystkie lata, w tym ostatni rok)		Obliczenie na poziomie programu		
Priorytet	Całkowita kwota kwalifikow.	UE (wkład z funduszu)	Wkład krajowy	Krajowe publiczne	Krajowe prywatne (*)	Publiczne /całkowite	Stopa współfinans. (**)	Całkowite wydatki	Wkład publiczny	P	Całkowite wydatki	Wkład publiczny	Obliczony wkład funduszu (1)	M=P+F	Granica elastyczności	Kwota utrzymana na poziomie priorytetu (2)	Uzupełnienie do kwoty utrzymanej na poziomie priorytetu i wkładu z funduszu (3)	Uzupełnienie do wkładu publicznego (4)	
	$A = B + (z)$	B	$(z) = (x) + (y)$	(x)	(y)	P / Całk.	C=B/A	D1	E1	P	D	E	$F=C*D$ lub $C*E$	M=P+F	$H=B+B*15\%$	$J=\min(M,H)$		$L=\min(J$ ogółem na kategorię regionu, B ogółem na kategorię regionu)	$K=\min(L$ ogółem na poziomie programu, łącznie (E+E1))
Priorytet 1	95 000	81 000	14 000	14 000	0	P	85%	70 000	70 000	57 610	30 000	30 000	25 579	83 189	93 150	83 189			
Priorytet 2	60 000	45 000	15 000	15 000	0	P	75%	34 000	34 000	26 431	20 000	20 000	15 000	41 431	51 750	41 431			
Priorytet 3	61 000	52 000	9 000	9 000	0	P	85%	44 000	44 000	38 651	20 000	20 000	17 049	55 700	59 800	55 700			
Słabiej rozwinięte	216 000	178 000	38 000	38 000	0			148 000	148 000	122 692	70 000	70 000	57 628	180 320	204 700	180 320		178 000	
Priorytet 4	800	600	200	150	50	Całk.	75%	500	400	375	220	180	165	540	690	540			
Priorytet 5	7 000	6 000	1 000	800	200	Całk.	86%	6 500	5 500	5 497	3 500	2 700	3 000	8 497	6 900	6 900			
Priorytet 6	27 000	20 000	7 000	5 000	2 000	Całk.	74%	20 000	17 000	14 889	4 000	2 200	2 963	17 852	23 000	17 852			
W okresie przejściowym	34 800	26 600	8 200	5 950	2 250			27 000	22 900	20 761	7 720	5 080	6 128	26 889	30 590	25 292		25 292	
Program	250 800	204 600	46 200	43 950	2 250			175 000	170 900		77 720	75 080		Ostateczny wynik na poziomie funduszu				203 292	245 980
																			Uzupełn. do wkładu publiczn. na poziomie funduszu
																			203 292

(*) Wypełnić wyłącznie gdy osie priorytetowe wyrażone są w kosztach całkowitych

(**) Stopa współfinansowania z ostatnio przyjętej decyzji

(1) Kwota wynikająca z zastosowania stopy współfinansowania ustalonej na podstawie ostatniego obowiązującego planu finansowania do zadeklarowanych wydatków kwalifikowalnych

(2) Uzupełnienie do maksymalnej kwoty pomocy z funduszy, jak określono w decyzji Komisji zatwierdzającej program operacyjny, powiększone o 15 %

(3) Uzupełnienie do maksymalnej kwoty pomocy z każdego funduszu na rzecz programu operacyjnego, jak określono w decyzji Komisji zatwierdzającej program operacyjny

(4) Uzupełnienie do zadeklarowanego wkładu publicznego wyłącznie na poziomie funduszu